

Załącznik do uchwały Nr 27/1065/22
Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego
z dnia 13 lipca 2022 r.

Sprawozdanie z przebiegu i wyników
konsultacji społecznych projektu

**REGIONALNEJ STRATEGII
INTELIGENTNEJ SPECJALIZACJI (RIS3) 2021+
WOJEWÓDZTWO KUJAWSKO-POMORSKIE. PERSPEKTYWA 2021-2027**

Dokument operacyjny dla
*Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego
do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+*

Regionalna Strategia Inteligentnej Specjalizacji (RIS3) 2021+ jest jednym z dokumentów operacyjnych, uszczegóławiających ustalenia *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+*, przyjętej przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwałą Nr XXVIII/399/20 z dnia 21 grudnia 2020 r. w obszarze gospodarki.

Regionalna Strategia Inteligentnej Specjalizacji (RIS3) 2021+ odpowiada za programowanie działań związanych z poprawą poziomu innowacyjności województwa w aspektach gospodarczych i ma na celu tworzenie warunków dla rozwoju regionalnej gospodarki w oparciu o inteligentne specjalizacje.

Sporządzenie *RIS3 2021+* jest także niezbędne dla wypełnienia tzw. warunku podstawowego, co umożliwi uruchomienie środków finansowych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach *Programu Regionalnego: Fundusze Europejskie dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2021-2027* (realizacja Celu Polityki 1, tj. *Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej*).

Nie ma obowiązku ustawowego przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu *Regionalnej Strategii Inteligentnej Specjalizacji (RIS3) 2021+*. Jednakże z uwagi na charakter tego dokumentu oraz rolę, jaką będzie pełnił, Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwałą Nr 11/374/22 z dnia 23 marca 2022 r. w sprawie przyjęcia projektu *Regionalnej Strategii Inteligentnej Specjalizacji (RIS3) 2021+* oraz skierowania go do konsultacji społecznych uznał za konieczne przeprowadzenie konsultacji projektu *RIS3 2021+* m.in. z jednostkami samorządu terytorialnego, partnerami społecznymi oraz gospodarczymi. W ww. uchwale postanowiono, iż konsultacje społeczne będą trwały nie krócej niż 35 dni od dnia ogłoszenia na stronie internetowej informacji o ich rozpoczęciu, a po ich zakończeniu przygotowane zostanie sprawozdanie z przebiegu i wyników konsultacji, zawierające w szczególności ustosunkowanie się do zgłoszonych uwag wraz z uzasadnieniem.

W związku z tym, 25 kwietnia 2022 r. na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz na stronie BIP ukazało się ogłoszenie Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego zapraszające do udziału w konsultacjach społecznych projektu *Regionalnej Strategii Inteligentnej Specjalizacji (RIS3) 2021+* wszystkich zainteresowanych, w tym: mieszkańców województwa, przedsiębiorców, jednostki samorządu terytorialnego, partnerów społecznych i gospodarczych, szkoły wyższe i jednostki naukowo badawcze. Tego samego dnia projekt *RIS3 2021+* został udostępniony do wglądu w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu (Departament Planowania, Zrównoważonego Rozwoju i Nauki; Szosa Bydgoska 52, pokój 222). Dodatkowo informacja o rozpoczęciu konsultacji społecznych została wysłana mailowo do wszystkich jednostek samorządu terytorialnego z województwa kujawsko-pomorskiego oraz partnerów społeczno-gospodarczych.

Konsultacje projektu *Regionalnej Strategii Inteligentnej Specjalizacji (RIS3) 2021+* trwały od 26 kwietnia do 31 maja 2022 r. W ich ramach, w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu, odbyły się dwa spotkania konsultacyjne: 12 i 17 maja. Projekt *RIS3 2021+* był również prezentowany 26 maja na Kujawsko-Pomorskiej Radzie Oświatowej w Toruniu oraz 30 maja na Kujawsko-Pomorskiej Regionalnej Radzie Przemysłu Przyszłości w Bydgoszczy. Obydwa te gremia wydały pozytywne opinie na temat konsultowanego projektu dokumentu (pisemna opinia Rady Oświatowej stanowi Załącznik 4).

Uwagi i wnioski zainteresowani mogli wносить na formularzu konsultacyjnym w formie pisemnej drogą tradycyjną, za pomocą środków komunikacji elektronicznej lub osobiście. W trakcie konsultacji społecznych 9 podmiotów zgłosiło łącznie 71 uwag. Wśród podmiotów zgłaszających uwagi znalazło się:

- 7 instytucji otoczenia biznesu,
- 1 jednostka samorządu terytorialnego,
- 1 uczelnia wyższa.

Wszystkie przedstawione uwagi i wnioski zostały poddane wnikliwej analizie. Na tej podstawie 29 uwag zostało uwzględnionych w *Regionalnej Strategii Inteligentnej Specjalizacji (RIS3) 2021+*. W wyniku wniesionych uwag poprawione zostały również różnego rodzaju błędy i pomyłki językowe, poprawiono czytelność grafik oraz uzupełniono zapisy dokumentu, m.in. zaktualizowano listę podmiotów składających się na ekosystem rozwoju innowacyjnego w województwie kujawsko-pomorskim, czy też uzupełniono zakres celów operacyjnych. W wyniku informacji pozyskanych w trakcie konsultacji społecznych dokonano także autokorekt i uzupełnień w różnych częściach dokumentu.

Spośród uwag i wniosków nieuwzględnionych, 9 miało charakter komentarzy i nie wnosiło propozycji zmian w dokumencie. Część uwag nie została uwzględniona, gdyż zaproponowane zmiany nie mogą być dokonane poza procesem przedsiębiorczego odkrywania (PPO) – dotyczyło to m.in. uwag odnoszących się do zmiany diagnozy *RIS3 2021+*, rozszerzenia opisu tzw. „wąskich gardeł” rozwoju innowacyjności oraz zmiany zakresu inteligentnych specjalizacji (IS). Zarówno diagnoza stanu rozwoju, jak i zakres IS były przedmiotem pracy interesariuszy warsztatów, które odbyły się podczas tworzenia projektu *RIS3 2021+*. Dlatego też w przypadkach tych nie negowano zasadności zgłoszonych uwag, jednakże ich uwzględnienie będzie możliwe przy ewentualnej aktualizacji *RIS3 2021+*, jeśli zyskają akceptację interesariuszy PPO. Zgłoszono również uwagi i wnioski dotyczące rezygnacji ze wskazanych przedsięwzięć. Uwagi te nie mogły być uwzględnione z przyczyn formalnych – wynikają one bowiem z innego, wcześniej przyjętego przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego (i obecnie obowiązującego) dokumentu, tj. *Programu rozwoju gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego*.

Podczas opracowywania projektu *RIS3 2021+*, uwzględniającego wnioski z konsultacji, wpłynęły uwagi do projektu przekazane przez Komisję Europejską (KE). Zostały one uwzględnione w całości. Ich zakres nie kolidował z zagadnieniami poruszonymi podczas konsultacji społecznych. W największym stopniu wpłynął na poszerzenie zagadnień dotyczących współpracy międzynarodowej na rzecz IS. W wyniku uwag KE wprowadzono również obowiązek corocznego wykonywania szczegółowej analizy „wąskich gardeł” dyfuzji innowacji oraz cyfryzacji. Znaczna część uwag KE odnosiła się do programowania procesu realizacji ustaleń dokumentu, a nie do samego dokumentu. Są to uwagi, które zostały uwzględnione przy tworzeniu *Planu realizacji ustaleń Programu rozwoju gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego oraz Regionalnej Strategii Inteligentnej Specjalizacji (RIS3) 2021+*.

Załączniki:

1. Rozpatrzenie uwag i wniosków zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych projektu *Regionalnej Strategii Inteligentnej Specjalizacji (RIS3) 2021+*
2. Ogłoszenie Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego zapraszające do udziału w konsultacjach społecznych projektu *Regionalnej Strategii Inteligentnej Specjalizacji (RIS3) 2021+*
3. Wzór formularza zgłaszania uwag i wniosków do projektu *Regionalnej Strategii Inteligentnej Specjalizacji (RIS3) 2021+*
4. Opinia Kujawsko-Pomorskiej Rady Oświatowej do projektu *Regionalnej Strategii Inteligentnej Specjalizacji (RIS3) 2021+*

Załącznik 1. Rozpatrzenie uwag i wniosków zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych projektu Regionalnej Strategii Inteligentnej Specjalizacji (RIS3) 2021+

Bydgoska Agencja Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o.					
Lp.	Nr strony	Treść uwagi/propozycja zmiany	Uzasadnienie uwagi	Czy uwzględniona?	Uzasadnienie
1.	134-135	W opisie przedsięwzięcia nie przedstawiono informacji jaka jednostka będzie akredytować IOB, jak będzie przebiegać ten proces i jakie będą kryteria otrzymania akredytacji.	Przedstawienie bardziej pełnego, spójnego i transparentnego systemu przyznawania akredytacji IOB w województwie.	NIE	Uwaga nie dotyczy dokumentu. RIS3 2021+ przedstawia zakres działań do realizacji – ale nie wskazuje podmiotów za nią odpowiedzialnych. To będzie uregulowane w odrębnym dokumencie przyjmowanym przez Zarząd Województwa – tzw. „planie realizacji ustaleń RIS3 2021+”
Kujawsko-Pomorska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Bydgoszcy					
Lp.	Nr strony	Treść uwagi/propozycja zmiany	Uzasadnienie uwagi	Czy uwzględniona?	Uzasadnienie
2.	132	Kujawsko-Pomorskie Centrum Naukowo-Technologiczne sp. z o.o. (spółka w trakcie tworzenia) – co to jest i czy wiadomo kto wejdzie w skład tej spółki, jakie jest założenie jej tworzenia.	Dlaczego powstaje ponowna spółka a w regionie jest wystarczająco dużo organizacji, które mogą przejąć funkcje biorące udział w tworzeniu i wdrażaniu założeń RIS ?	NIE	W uwadze nie formułuje się żadnego wniosku do projektu konsultowanego dokumentu.
3.	9 Rysunek 3	KPAI była najlepszą jakościowo organizacja w zakresie merytorycznym w latach 2014-2020 we wdrażaniu projektów innowacyjnych.	Nie rozumiemy czemu te podmioty bez doświadczenia czyli (KPCNT) mają się zajmować tak ważnymi zadaniami jak wymienione w tym rysunku?	NIE	W uwadze nie formułuje się żadnego wniosku do projektu konsultowanego dokumentu.
4.	12	„W systemie prowadzenia polityki rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego, RIS3 2021+ będzie podstawą dla kontynuacji idei szczególnego wsparcia w polityce regionalnej przedsięwzięć działających w obszarze regionalnych inteligentnych specjalizacji.”	W strategii jest wiele błędów stylistycznych, które powodują niezrozumienie zdań i przekazu jak np.:	TAK	W pierwszym z podanych przykładów nie ma błędu stylistycznego. Drugi podany przykład - poprawiony

		„Plan wdrożeniowy dla RIS3 2021+ określi więc podmioty odpowiedzialne za realizację ustaleń – będą one wyłonione z wskazanych powyższej instytucji predestynowanych do realizacji polityki rozwoju gospodarczego.”			
5.	30 Wykres 1.	Odsetek absolwentów uczelni wyższych w województwie kujawsko pomorskim	Błąd ortograficzny w tytule wykresu	TAK	Poprawiono
6.	65	- II. KONCEPCJA ROZWOJU I WSPARCIA ROZWOJU INTELIGENTNYCH SPECJALIZACJI W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM W OKRESIE 2021-2029	Dlaczego nie do 2030?	NIE	W uwadze nie formułuje się żadnego wniosku do projektu konsultowanego dokumentu.
7.	67	Proszę zmienić nazwę Specjalizacji i poszerzyć ją o: JEST: IS Dziedzictwo kulturowe i przemysł kreatywny WINNO BYĆ: IS Dziedzictwo kulturowe, rzemieślnicze i przemysł kreatywny	<p>1. Strategia powinna wspierać unikatowe firmy z regionu, których nie ma w Polsce lub kraju bez określania i zawężania branżowego m in. ginące zawody, unikatowych twórców wynalazków, firmy medyczne niwelujące skutki pandemii, podmioty diagnostyczne, firmy tworzące w przemyśle zbrojeniowym, transporcie motoryzacyjnym, cyberbezpieczeństwie.</p> <p>2. Strategia powinna zakładać wsparcie w wykształceniu i zatrudnieniu naukowców w firmach albo „hodowaniu” własnych naukowców poprzez regionalne doktoraty wdrożeniowe, bony na unikatowe szkolenia specjalistyczne, których nie można kupić w BUR np. szkolenia mistrzów w rzemiośle o unikatowych umiejętnościach tzw. doktoraty rzemieślnicze lub bony rzemieślnicze</p> <p>3.</p>	NIE	<p>1. Zakres IS jest wynikiem decyzji podjętej wspólnie przez interesariuszy warsztatów, które odbyły się podczas tworzenia projektu RIS3 2021+. Zgodnie z metodą identyfikacji IS, brak jest więc możliwości ich modyfikacji w zakresie zgłoszonym w uwadze. Podnoszone zagadnienie należy wprowadzić podczas najbliższej edycji PPO – jeśli zyska ono akceptację interesariuszy PPO, zmiana może zostać wprowadzona przy aktualizacji dokumentu.</p> <p>2. Postulat powinien być przedmiotem analiz podczas najbliższej edycji PPO. Powinien być oceniony przez grupy robocze ds. poszczególnych IS. Jeśli zyska akceptację zmiana może zostać wprowadzona przy aktualizacji dokumentu – jako element wsparcia danej IS, której interesariusze uznają tego typu działanie za właściwe dla rozwoju danej IS.</p> <p>3.</p>

			Naszym zdaniem zbyt wąsko jest traktowane podejście opracowania strategii i zamykania jej na sukcesy regionu i KPAI. Firmy regionu odnoszą sukcesy w dofinansowaniu krajowym a nawet horyzontalnym na poziomie europejskim czy międzynarodowym. Może to zaburzać i zaniżać obraz poziomu innowacyjności bardzo unikatowych firm regionalnych.		Nie formułuje się żadnego wniosku do projektu konsultowanego dokumentu
8.	23	mapa 2	Nieczytelne	NIE	Grafika została zamieszczona jako ilustracja sposobu oceny poszczególnych regionów w dokumencie źródłowym. Podane wartości – nieczytelne ze względu na wielkość grafiki – są możliwe do odnalezienia w dokumencie źródłowym, a częściowo są przytaczane w rozdziale „Potencjał innowacyjny województwa kujawsko-pomorskiego w świetle rankingów”
9.	21	Rysunek 7	Nieczytelny	TAK	Powiększono grafikę. Zapewniono wyższą rozdzielczość.
Gmina Brześć Kujawski					
Lp.	Nr strony	Treść uwagi/propozycja zmiany	Uzasadnienie uwagi	Czy uwzględni ona?	Uzasadnienie
10.	W całym opracowaniu	Marginalizowanie roli samorządu lokalnego	Zarówno w strefie innowacyjnej edukacji, jak i innowacyjnej gospodarki samorządy i funkcjonujące centra obsługi inwestorów często przejmują rolę ogniska łączącego i doradczego dla podmiotów gospodarczych	NIE	Uwaga niezrozumiała. Nie formułuje się żadnego wniosku do projektu konsultowanego dokumentu
11.	53	Pominięcie branży logistycznej	Ze względu na obecność i możliwości, jakie daje korytarz autostrady A1 branża logistyczna odgrywa jedną z bardziej istotnych ról w regionie	NIE	Zakres IS jest wynikiem decyzji podjętej wspólnie przez interesariuszy warsztatów, które odbyły się podczas tworzenia projektu RIS3 2021+. Zgodnie z metodą identyfikacji IS, brak jest możliwości „dodawania” nowych specjalizacji poza procesem PPO.

					Podnoszone zagadnienie należy wprowadzić podczas najbliższej edycji PPO (panele eksperckie) – jeśli zyska ono akceptację interesariuszy PPO, zmiana może zostać wprowadzona przy aktualizacji dokumentu (ustanowienie kolejnej IS obejmującej logistykę).
12.	59	W kolumnie „słabe strony” konieczność uwzględnienia doradztwa zawodowego	Zajęcia z doradztwa zawodowego pozwalają na zweryfikowanie wiedzy rynku pracy oraz zaplanowanej ścieżce zawodowej.	NIE	Nie neguje się meritum zgłoszonej uwagi, ale diagnoza stanu rozwoju była przedmiotem pracy interesariuszy warsztatów, które odbyły się podczas tworzenia projektu RIS3 2021+. Wówczas taka ocena nie została sformułowana. Dokument nie może być obecnie uzupełniany o dodatkowe istotne, nowe zagadnienia merytoryczne. Podnoszone zagadnienie należy wprowadzić podczas najbliższej edycji PPO (panele eksperckie). Województwo powinno posiadać stale aktualną diagnozę uwarunkowań rozwoju innowacyjności, stąd możliwa jest weryfikacja zasadności uznania zgłaszanego zagadnienia za „słabą stronę”. Zmiana może zostać wprowadzona przy aktualizacji dokumentu.
13.	60	W kolumnie „szanse” pominięcie rozwijających terenów inwestycyjnych, terenów o dużym potencjale – stanowiących markę gospodarczą regionu	Przykładem jest Brzeska Strefa Gospodarcza z funkcjonującymi już podmiotami gospodarczymi, która stanowi rozpoznawalną markę regionu. Przestrzeń, gdzie lokują się podmioty o wysokim potencjale technologicznym (np. RTE)	NIE	Nie neguje się meritum zgłoszonej uwagi, ale diagnoza stanu rozwoju była przedmiotem pracy interesariuszy warsztatów, które odbyły się podczas tworzenia projektu RIS3 2021+. Wówczas taka ocena nie została sformułowana. Dokument nie może być obecnie uzupełniany o dodatkowe istotne, nowe zagadnienia merytoryczne. Podnoszone zagadnienie należy wprowadzić podczas najbliższej edycji PPO (panele eksperckie). Województwo powinno posiadać stale aktualną diagnozę uwarunkowań rozwoju innowacyjności, stąd możliwa jest weryfikacja

					zasadności uznania zgłaszanego zagadnienia za „szansę”. Zmiana może zostać wprowadzona przy aktualizacji dokumentu.
14.	84	Cel operacyjny 1.2.1 dopisać – integrację samorządów, które mają zidentyfikowany potencjał inwestycyjny, gdzie lokują się inwestycje	Samorządy lokalne często przyjmują rolę łącznika pomiędzy przedsiębiorcami a IOB, dysponują zweryfikowaną wiedzą o możliwościach, oczekiwaniach, ale też potencjale inwestycyjnym	TAK	Uwaga przyjęta, jednak ze względu na charakter proponowanej zmiany – uwzględniona w ramach celu V, a nie celu II.
15.	84	Cel operacyjny 1.2.2 Rozwój terenów charakteryzujących się wysokim potencjałem rozwoju	Autostrada A1, planowane budowy dróg, oraz możliwości korzystania z ulg i zwolnień jakie daje Polska Strefa Inwestycji sprawiają, że inwestorzy lokują swoje przedsięwzięcia przede wszystkim na terenach przyautostradowych, które cechuje dostępność komunikacyjna oraz potencjał rozwojowy	NIE	Tworzenie terenów inwestycyjnych zostało uwzględnione w planach działań samorządu województwa na rzecz rozwoju gospodarczego - jest np. przedmiotem Programu rozwoju gospodarczego. Jednak tereny inwestycyjne sensu largo nie mogą być traktowane jako element kształtowania rozwoju innowacyjnej gospodarki. Uwaga nie jest więc zasadne w kontekście konsultowanego dokumentu.
16.	84	Cel operacyjny rozwój innowacyjnej edukacji II.3.1 uwypuklenie i podkreślenie roli doradztwa zawodowego	Wsparcie doradcy zawodowego już na etapie wczesnej szkoły podstawowej przyniesie realne korzyści w zakresie wyboru przyszłej ścieżki zawodowej związanej z naukami ścisłymi/ technicznymi, ale też doskonaleniem zawodowym dla osób już obecnych na rynku.	TAK	Dokonano uzupełnienia. Uwaga ujęta jako kolejne działanie w ramach celu II.
17.	85	Cel operacyjny II.2 przykładowe projekty – Granty dostępne dla uczelni obejmujących patronatem nie tylko klasy maturalne. Patronatem powinien objęty być cały cykl kształcenia – od klasy I.	Patronat uczelni technicznej podczas całego cyklu kształcenia pozwoli na stopniowe wdrożenie i zapoznanie ze specyfiką kierunku, a także szansami i możliwościami. W klasie maturalnej uczniowie mają już sprecyzowane plany.	TAK	Dokonano uzupełnienia.
Izba Przemysłowo-Handlowa w Toruniu					

Lp.	Nr strony	Treść uwagi/propozycja zmiany	Uzasadnienie uwagi	Czy uwzględni ona?	Uzasadnienie
18.	38	Rysunek 8. Najważniejsze podmioty składające się na ekosystem rozwoju innowacyjnego w województwie kujawsko-pomorskim Klastry – usunięcie Kujawsko-Pomorskiego Klastra Obsługi Inwestycji HANZA	Kujawsko-Pomorski Klaster Obsługi Inwestycji HANZA został wykreślony z rejestru Stowarzyszenia, inne organizacje społ. i zawodowe, fundacje, ZOZ w dniu 17.01.2020 roku.	TAK	Zmiana zgodnie z przekazaną informacją
19.	56	Analiza PESTEL Strefa ekonomiczna: Niski poziom stóp procentowych (wg zapowiedzi ma pozostać stabilny; NBP nie zapowiada podniesienia stóp procentowych) zamiana wskaźnika z POZYTYWNEGO NA NEGATYWNY	Uwzględnienie obecnej polityki fiskalnej NBP, i odwrotnego zjawiska czyli podnoszenia stóp procentowych, co przekłada się na wyższe koszty kredytów, w tym na hamowanie decyzji inwestycyjnych przedsiębiorców.	NIE	Diagnoza stanu rozwoju była przedmiotem pracy interesariuszy warsztatów, które odbyły się podczas tworzenia projektu RIS3 2021+. Wówczas została sformułowana ocena we wskazanej formie treści. Ze względów formalnych nie jest możliwa ingerencja w wyniki wówczas dokonanych prac. Jednak ze względu na oczywistą w obecnej sytuacji dezaktualizację tego wniosku (jest obecnie zwyczajnie nieprawdziwy) – zostanie skomentowany w przypisie.
20.	136-137	Załącznik nr 4. Charakterystyka przedsięwzięć wskazanych do realizacji w ramach RIS3 2021+. Dostosowanie zapisów I.3.2 Programy akceleratorne realizowane we współpracy z dużymi przedsiębiorstwami w kategorii: <ul style="list-style-type: none"> • Opis przedsięwzięcia, • Sposób realizacji przedsięwzięcia, • Nakłady na realizację przedsięwzięcia do zapisów zawartych w projekcie REGIONALNY AKCELERATOR BIZNESU (RAB) zgłoszonego przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Toruniu w ramach propozycji projektów do wyboru w trybie niekonkurencyjnym, i znajdujących na liście projektów proponowanych do wyboru w trybie	W ramach propozycji projektów do wyboru w trybie niekonkurencyjnym, do realizacji w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027, Izba Przemysłowo-Handlowa w Toruniu zgłosiła projekt REGIONALNY AKCELERATOR BIZNESU (RAB). W wyniku weryfikacji projekt znalazł się na liście projektów proponowanych do wyboru w trybie niekonkurencyjnym. RAB to przedsięwzięcie, które zakłada wsparcie współpracy start-upów z dużymi firmami o zasięgu międzynarodowym zlokalizowanymi na terenie woj. kujawsko-pomorskiego. Planuje się, aby współpraca ze start-upami następowała w programie	TAK	Wprowadzenie niezbędnych zmian zgodnie z postulowanym zakresem. Patrz uwaga nr 62

		niekonkurencyjnym w ramach programu Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027.	akceleracyjnym (mentoring, doradztwo, skalowanie, internacjonalizacja, współpraca badawcza, stabilizacja procesów produkcyjnych i usługowych) poprzez komercjalizację innowacyjnych pomysłów lub technologii istotnych dla rozwoju dużych firm. Program akceleracyjny obejmuje: Kompleksowe wsparcie merytoryczne – program mentoringowy, na który składają się warsztaty, spotkania wizyty studyjne, doradztwo, spotkania indywidualne z mentorem, itp. oraz Wsparcie finansowe. W związku z powyższym wnosimy o dostosowanie zapisów.		
Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy					
Lp.	Nr strony	Treść uwagi/propozycja zmiany	Uzasadnienie uwagi	Czy uwzględni ona?	Uzasadnienie
21.		Aktualnie ICT jest uwzględniane jako horyzontalna IS. Propozycja przeniesienia ICT do listy głównych IS.	W regionie jest szereg firm skupionych między innymi w Bydgoskim Klastrem Informatycznym. Potencjał firm jest bardzo duży. Ograniczenie do horyzontalnej IS istotnie ogranicza dostęp wielu podmiotów do środków na innowacje.	NIE	Zakres IS jest wynikiem decyzji podjętej wspólnie przez interesariuszy warsztatów, które odbyły się podczas tworzenia projektu RIS3 2021+. Zgodnie z metodą identyfikacji IS, brak jest możliwości dokonywania tak zasadniczych zmian, jak zgłoszona w uwadze, poza procesem PPO. Podnoszone zagadnienie należy wprowadzić podczas najbliższej edycji PPO (panele eksperckie oraz grupa robocza dotycząca IS ICT) – jeśli zyska ono akceptację interesariuszy PPO, zmiana może zostać wprowadzona przy aktualizacji dokumentu (zmiana klasyfikacji tej IS zgodnie ze zgłoszonym postulatem).

22.	101 121	<p>V. SYSTEM MONITOROWANIA I EWALUACJI RIS3 2021+ ...zamierza się rozwijać ekosystem wsparcia poszczególnych IS – będzie to realizowane poprzez wyłonienie w trybie konkursowym „opiekunów/liderów każdej z IS”, których zadaniem będzie prowadzenie „grupy roboczej ds. danej IS”</p> <p>Brak wskazania potencjalnych podmiotów, które będą mogły być liderami. Brak informacji o podstawowych parametrach jakie spełniać będzie lider IS.</p>	<p>Istotnym jest wskazanie potencjalnej listy podmiotów, które mogą aspirować do funkcji lidera IS. Proponujemy: klastry, izby, stowarzyszenia zrzeszające przedsiębiorców, jednostki naukowe/uczelnie. Dla uniknięcia tworzenia ad hoc nowych podmiotów aspirujących do liderowania IS proponujemy w RIS wskazać podstawowe wymagania np. liczba lat funkcjonowania, posiadanie minimalnej ilości członków, zasięg oddziaływania itd.</p>	TAK	<p>Obecnie nie są znane szczegóły realizacji tego zadania. Postulowane uzupełnienia – dotyczące wskazania kategorii podmiotów oraz ich niezbędnego potencjału/doświadczenia, zostaną więc zasygnalizowane w dokumencie w sposób ogólny (patrz uwaga nr 55)</p>
23.	142 143	<p>II.2.1. Pakiet Klastry ...opracowaniu propozycji rozwiązań dla sektorów takich jak rolno-spożywczy, czy też turystyka uzdrowiskowa, które mogą szczególnie zyskiwać w procesie klastrowania, np. poprzez budowanie zrównoważonych łańcuchów dostaw, czy też budowanie powiązań kooperacyjnych... Niepotrzebne skupianie się tylko na kilku przedsięwzięciach klastrowych</p>	<p>Proponujemy uwzględnić wsparcie klastrów, które skupiają przedsiębiorców wokół IS. Każda z IS powinna mieć swój klaster.</p>	NIE	<p>Przyjęty zakres wynika z idei projektu nr 305. Wspomniane sektory rolno-spożywczy i uzdrowiskowy – wskazywane do opracowania szczegółowych propozycji rozwiązań – to niekwestionowane bardzo silnie rozwinięte obszary, mające oprócz potencjału gospodarczego także znaczenie wizerunkowe.</p> <p>Jednak w odpowiedzi na zgłoszony postulat, w ramach działań dedykowanych dla wsparcia poszczególnych IS, zostanie zawarte zadanie polegające na tworzeniu strategii rozwoju danej IS, przy założeniu wsparcia tego procesu z poziomu samorządu województwa.</p>
24.	130	<p>Wskazano, że: “Specjalizacja bazuje na wykorzystaniu walorów regionalnych w dziedzinie kultury i sztuki, jako czynników rozwoju i kształtowania proinnowacyjnych postaw społeczeństwa, a także rozwoju przemysłów kreatywnych opartych na zasobach kapitału intelektualnego, potencjału kulturowego oraz sztuce. Ważnym elementem specjalizacji są badania służące wypracowaniu i stosowaniu technik i technologii konserwacji zabytków oparte o najnowsze osiągnięcia nauki (fizyki, chemii i innych nauk). Dynamiczny rozwój</p>	<p>Zmiana poprawia logikę sformułowań i uzasadnień oraz określa szeroką definicję przemysłów kreatywnych wychodząc poza wąskie rozumienie “konserwacja i renowacja zabytków”</p>	NIE	<p>Zakres IS jest wynikiem decyzji podjętej wspólnie przez interesariuszy warsztatów, które odbyły się podczas tworzenia projektu RIS3 2021+. Zgodnie z metodą identyfikacji IS, brak jest możliwości dokonywania tak zasadniczych zmian, jak zgłoszona w uwadze, poza procesem PPO. Nie neguje się zasadności zgłoszonej uwagi – ale zaproponowana zmiana wykracza poza techniczne sprostowanie błędu lub</p>

		<p>działalności twórczych, kreatywności związanej z efektywnym wykorzystaniem regionalnych zasobów kultury, sztuki i dziedzictwa historycznego i ich komercjalizacji.”</p> <p>Propozycja zmiany: “Specjalizacja bazuje na wykorzystaniu walorów regionalnych szeroko pojętej kultury, sztuki, mediów i projektowania, jako czynników rozwoju i kształtowania proinnowacyjnych postaw społeczeństwa. Podstawą do zaistnienia działań na rzecz przemysłu kreatywnego jest bogata i wielodyscyplinarna wiedza twórców sektora kreatywnego, w wyniku której wytwarzane i dystrybuowane są dobra oraz usługi posiadające wartość dodaną (m.in. wysoką jakość, atrakcyjną i przemyślaną formę). Ważnym elementem specjalizacji są badania służące wypracowaniu i stosowaniu technik i technologii opartych o najnowsze osiągnięcia nauki (fizyki, chemii i innych nauk). Istotą specjalizacji jest dynamiczny rozwój działalności twórczych, kreatywności związanej z efektywnym wykorzystaniem regionalnych zasobów i dorobku takich dziedzin jak: reklama, film i wideo, architektura, muzyka, rynek sztuki, antyków i zabytków, sztuki performatywne, gry komputerowe i wideo, rynek wydawniczy, rzemiosło, oprogramowanie, wzornictwo, radio i telewizja, projektowanie.</p>			<p>wyjaśnienie/uszczegółowienie opisu. Wprowadza nowe istotne treści merytoryczne.</p> <p>Podnoszone zagadnienie należy wprowadzić podczas najbliższej edycji PPO (panele eksperckie oraz grupa robocza dotycząca IS Dziedzictwo kulturowe i przemysły kreatywne) – jeśli zyska ono akceptację interesariuszy PPO, zmiana może zostać wprowadzona przy aktualizacji dokumentu (zmiana klasyfikacji tej IS zgodnie ze zgłoszonym postulatem).</p>
25.	36-38	<p>ekosystem rozwoju innowacyjności należy rozszerzyć bezpośrednio o przedsiębiorstwa. Można wymienić kilka kluczowych przedsiębiorstw, albo przynajmniej wskazać, że przedsiębiorstwa stanowią istotną część takiego ekosystemu.</p>	<p>Ekosystemu nie tworzą wyłącznie organizacje reprezentujące przedsiębiorców, klastry, ale również same przedsiębiorstwa.</p>	TAK	<p>Zmiana zgodnie ze złożoną propozycją.</p>

26.	80 85	Cel operacyjny II.2 "1. Zwiększenie liczby absolwentów kierunków ścisłych i technicznych" zapis rozszerzyć przynajmniej o: 1. Zwiększenie liczby absolwentów kierunków, ścisłych, technicznych i medycznych	IS. Zdrowie i turystyka zdrowotna wymaga wsparcia w zakresie wzmocnienia zasobów ludzkich. Nie można rozwijać tej inteligentnej specjalizacji bez zwrócenia szczególnej uwagi na kształcenie na kierunkach m.in. takich jak lekarski, dietetyka, fizjoterapia, pielęgniarstwo...	TAK	Zmiana zgodnie ze złożoną propozycją.
27.	129	Zdrowie i turystyka zdrowotna Jest: "innowacyjna i spersonalizowana diagnostyka i szeroki wachlarz opieki i profilaktyki, również poprzez zaawansowaną i nowoczesną turystykę (rehabilitacja, sanatoria, rekreacja etc.)". Powinno być: "innowacyjna i spersonalizowana diagnostyka i szeroki wachlarz opieki i profilaktyki, również poprzez zaawansowaną i nowoczesną turystykę (rehabilitacja, sanatoria, rekreacja etc.), opracowanie i wdrażanie nowatorskich rozwiązań w zakresie telemedycyny i teleopieki".	Opis specjalizacji należałoby uzupełnić o opracowanie narzędzi technicznych wspierających telemedycynę oraz teleopiekę.	TAK	Zmiana zgodnie ze złożoną propozycją. Proponowana zmiana wprowadzie ingeruje w zakres IS, ale należy ją traktować jako uzupełnienie/poszerzenie już wcześniej wskazanego zakresu IS, a nie wprowadzanie nowych istotnych elementów IS, co jest niedopuszczalne poza PPO.
28.	129	Jest: "Zaawansowane materiały i narzędzia - innowacyjne materiały i tworzywa, które są wykorzystywane do nowatorskiej produkcji przedmiotów (maszyny, narzędzia, opakowania itp.)". Powinno być: "Zaawansowane materiały i narzędzia - innowacyjne materiały, tworzywa, urządzenia (ze szczególnym uwzględnieniem robotów), które są wykorzystywane do nowatorskiej produkcji przedmiotów (maszyny, narzędzia, opakowania itp.)"	W opisie specjalizacji "Zaawansowane materiały i narzędzia" należałoby uwzględnić także nowe rodzaje urządzeń, które mogą być wykorzystywane w procesach produkcyjnych i usługach. Z dotychczasowego opisu wynika, że opracowanie robota i jego wykorzystanie w nowym obszarze działań nie jest przedmiotem zainteresowania tej IS.	TAK	Zmiana zgodnie ze złożoną propozycją. Proponowana zmiana wprowadzie ingeruje w zakres IS, ale należy ją traktować jako uzupełnienie/poszerzenie już wcześniej wskazanego zakresu IS, a nie wprowadzanie nowych istotnych elementów IS, co jest niedopuszczalne poza PPO.
29.	130	W specjalizacji "Cyfryzacja i usługi ICT" proponujemy dodanie wprost zapis o stosowaniu rozwiązań bazujących na IoT. "...., świadczenie usług oraz opracowanie narzędzi bazujących na IoT"	Wbrew pozorom jest to coś innego niż "internet nowej generacji"	TAK	Zmiana zgodnie ze złożoną propozycją. Proponowana zmiana wprowadzie ingeruje w zakres IS, ale należy ją traktować jako uzupełnienie/poszerzenie już wcześniej wskazanego zakresu IS, a nie wprowadzanie nowych istotnych elementów IS, co jest niedopuszczalne poza PPO.

30.	148	<p>Polska Wschodnia: Jest</p> <p>"Celem porozumienia jest współpraca na rzecz zrównoważonego rozwoju Polski Północno-Wschodniej przy wykorzystaniu potencjałów endogenicznych województw kujawsko-pomorskiego, warmińsko-mazurskiego, podlaskiego i północnej części mazowieckiego. Przyczyni się do poprawy komfortu życia mieszkańców tych regionów. W szczególności projekt dotyczy działań badawczo-wdrożeniowych z zakresu: środowiska (zwłaszcza ochrony wód), zdrowia człowieka (choroby cywilizacyjne, polityka prozdrowotna), żywności i zasobami rolnym (żywność funkcjonalizowana) oraz eko-energii (biomasa) – prowadzonych przez uczelnie działające na obszarze Polski Północno-Wschodniej. Cel ten zostanie osiągnięty przez wspólną realizację projektów B+R oraz aplikację wyników do gospodarki każdego z uczestniczących regionów."</p> <p>Powinno być:</p> <p>"W szczególności projekt dotyczy działań badawczo-wdrożeniowych z zakresu: środowiska (zwłaszcza ochrony wód), zdrowia człowieka (choroby cywilizacyjne, polityka prozdrowotna), żywności i zasobami rolnym (żywność funkcjonalizowana) oraz eko-energii (biomasa), nowoczesnych technologii – prowadzonych przez uczelnie działające na obszarze Polski Północno-Wschodniej. Cel ten zostanie osiągnięty przez wspólną realizację projektów B+R oraz aplikację wyników do gospodarki każdego z uczestniczących regionów."</p>		NIE	<p>Dodanie szeroko rozumianych „nowoczesnych technologii” za bardzo poszerza zakres projektu, który w założeniu koncentruje się na kwestiach środowiska, zdrowia, żywności, eko-energii.</p>
31.		<p>Utworzenie Polsko-Ukraińskiej Platformy na rzecz rozwoju Inteligentnych Specjalizacji</p>	<p>Wyższa Szkoła Gospodarki niezwłocznie po rozpoczęciu wojny podjęła wspólne działania z naukowcami z ukraińskich uniwersytetów, mające na celu wykorzystanie i wsparcie dla odbudowy i rozwoju ukraińskiego potencjału</p>	TAK	<p>Uwzględnienie zagadnienia w formie/randze dodatkowego – nowego przedsięwzięcia wskazanego do realizacji w ramach RIS3 2021+</p>

			naukowego i innowacyjnego. Po zakończeniu działań wojennych w Ukrainie będzie to wspólny ogromny potencjał dla rozwoju regionów partnerskich w Polsce i Ukrainie oraz wsparcie dla odbudowy Ukrainy po zniszczeniach wojennych. Korzyści dla obu krajów będą synergiczne.		
--	--	--	---	--	--

Bydgoski Park Przemysłowo – Technologiczny Sp. z o.o.

Lp.	Nr strony	Treść uwagi/propozycja zmiany	Uzasadnienie uwagi	Czy uwzględni ona?	Uzasadnienie
32.	134	Proponujemy aby akredytacja IOB rozłożona została w czasie trwania całej perspektywy. Założone opracowanie systemu akredytacji, jego promocji oraz uruchomienia wymaga czasu. Natomiast tuż po jego uruchomieniu może nastąpić największe zainteresowanie pozyskaniem akredytacji przez regionalne IOB.	W przypadku wymagania akredytacji przy wnioskowaniu o dofinansowanie przez IOB bądź MŚP, które chcą skorzystać z oferty IOB może to spowodować znaczące opóźnienia w kontraktacji środków UE.	NIE	Uwaga niezrozumiała. Zakłada się możliwie szybkie stworzenie systemu akredytacji, który będzie funkcjonował w systemie ciągłym, zapewniając obsługę zainteresowanych podmiotów co najmniej do końca perspektywy finansowej 2021-2029.

Nadwiślański Związek Pracodawców Lewiatan

Lp.	Nr strony	Treść uwagi/propozycja zmiany	Uzasadnienie uwagi	Czy uwzględni ona?	Uzasadnienie
33.	67	Należy rozszerzyć opis IS	Względem poprzedniej perspektywy finansowej lista Inteligentnych Specjalizacji (IS) nie zmieniła się. Skądinąd wiadomo, że w efekcie realizacji projektów w latach 20014-2020 poziom innowacyjności województwa kujawsko-pomorskiego nie zwiększył się w sposób znaczący. Stąd bierze się naturalna wątpliwość, czy utrzymując IS w tym samym kształcie, jak poprzednio, nie idziemy tą samą drogą, która do sukcesu nie prowadzi. Jaką nową jakością , nową względem poprzedniej perspektywy, niesie w sobie konsultowana Strategia i wybrane	NIE	Zakres IS jest wynikiem decyzji podjętej wspólnie przez interesariuszy warsztatów, które odbyły się podczas tworzenia projektu RIS3 2021+. Zgodnie z metodą identyfikacji IS, brak jest możliwości dokonywania istotnych ingerencji w zakres IS poza procesem PPO. Nie neguje się zasadności zgłoszonej uwagi – ale zaproponowana zmiana nie może być dokonana poza PPO. Podnoszone zagadnienie należy wprowadzić podczas najbliższej edycji PPO (panele eksperckie oraz grupy robocze). Podczas PPO

			IS, która pozwoli na osiągnięcie celu – widoczny wzrost innowacyjności?		możliwe jest zarówno zweryfikowanie listy IS, jak też ingerowanie w zakres merytoryczny każdej z nich – ale musi być to wspólna decyzja interesariuszy. Jeśli proponowane rozwiązania zyskają akceptację interesariuszy PPO, zmiana może zostać wprowadzona przy najbliższej (jak i kolejnych) aktualizacji dokumentu.
34.	61	Należy rozszerzyć opis „wąskich gardeł” i wskazać rozwiązania, które zawiodły w poprzedniej perspektywie finansowej.	Opis „wąskich gardeł” rozwoju innowacyjności w regionie jest bardzo podobny do tego, który jest elementem Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 (s. 13). Innymi słowy, część problemów nie zniknęła. W związku z tym rodzi się pytanie o to, co zawiodło w trakcie minionej perspektywy finansowej? Jakie są przyczyny tego, że mimo zainwestowanych pieniędzy innowacyjność regionu nie wzrosła, a część problemów wciąż istnieje? Trzeba to jasno napisać, aby w nowej perspektywie finansowej uniknąć rozwiązań, które w poprzedniej okazały się nieskuteczne.	NIE	Brak możliwości wprowadzenia zmian na obecnym etapie prac. Wnioskowane zagadnienie powinno być przedmiotem prac paneli eksperckich oraz poszczególnych grup roboczych (w ramach PPO) i być może finalnie powinno znaleźć wyraz w zaproponowaniu bardziej skutecznych rozwiązań wdrożeniowych – dostosowanych do specyfiki każdej z IS. Nie neguje się meritum zgłoszonej uwagi, ale ze względu na tryb formułowania ustaleń dokumentu RIS3 2021+ – część z nich wynika ze wspólnej pracy interesariuszy. Zgłaszane zagadnienie do tej kategorii należy. Ten etap podczas tworzenia obecnie procedowanego projektu został dokonany jesienią 2020 roku. Kolejna możliwość dyskusji na ten temat pojawi się wraz z uruchomieniem pierwszej edycji PPO po przyjęciu dokumentu. Podnoszone zagadnienie należy wprowadzić podczas najbliższej edycji PPO (panele eksperckie i grupy robocze). Zmiany ustaleń mogą zostać wprowadzone przy aktualizacji dokumentu.

35.	Uwaga ogólna	Ryzykowne tworzenie nowych instytucji.	<p>Generalna uwaga do Strategii jest taka, że nie jest możliwe podniesienie poziomu innowacyjności gospodarki poprzez tworzenie nowych instytucji. Strategia przewiduje ich powstanie: Kujawsko-Pomorskie Centrum Naukowo-Technologiczne, sieć instytucji otoczenia biznesu z marszałkowskim systemem ich akredytacji, Hub Cyfrowy, kolejne Klastry, domniemany podmiot realizujący program animatorów współpracy, platforma e-commerce w obszarze zdrowej żywności (e-Strona 2 z 5 sklep), ale też utrzymanie funkcjonowania Kujawsko-Pomorskiej Agencji Innowacji, etc. Doświadczenia przedsiębiorców jednoznacznie pokazują, że impulsy rozwojowe nie pochodzą od instytucji, a one same w podnoszeniu innowacyjności gospodarki nie pomagają. Problem niskiej innowacyjności nie leży w braku wsparcia przedsiębiorców ze strony instytucji kontrolowanych przez samorząd województwa. Leży zupełnie gdzie indziej. Tworzenie licznych instytucji „dookoła” firm jest niepotrzebne. Pieniądze na innowacje powinny być kierowane bezpośrednio do biznesu z pominięciem rozbudowanej sieci uzależnionych do administracji pośredników.</p>	NIE	Uwaga ma charakter komentarza. Nie formułuje się żadnego wniosku do projektu konsultowanego dokumentu
36.	132	Uzupełnienie opisu K-PCN-T	Zdajemy sobie sprawę, że Kujawsko-Pomorskie Centrum Naukowo-Technologiczne powstanie, niezależnie od opinii przedsiębiorców na jego temat. Dlatego zwracamy uwagę na dwie kwestie związane z tą instytucją.	NIE	Brak potrzeby wprowadzania zmian. Idea i szczegółowe założenia funkcjonowania KPCNT oraz dotąd podjęte działania na rzecz rozwoju KPCNT realizują wnioskowane postulaty, to jest:

			<p>[1] Trudno oprzeć się wrażeniu, że Centrum ma zastąpić uczelnie wyższe, które nie radzą sobie w kontaktach z biznesem i nie są w stanie realizować potrzeb przedsiębiorców w akceptowalnym przez nich czasie. Centra Transferu Technologii działające m.in. przy UMK nie mogą np. przyjąć zamówień od przedsiębiorcy, który w krótkim czasie potrzebuje rozwiązania problemu technologicznego lub szuka partnera do projektu B+R. Nie mogą tego zrobić z różnych względów, przede wszystkim z powodu odmiennych celów i oczekiwań obu stron. Sytuacji tej nie rozwiążą brokerzy innowacji, bo mimo ich pracy i dobrych chęci bariery instytucjonalne na uczelniach są zbyt silne. W związku z tym rodzi się pytanie, w jaki sposób będzie funkcjonowało Centrum, aby nie powielić istniejących już przy uczelniach wyższych instytucji, a także aby nie powielić ich stylu pracy?</p> <p>[2] Jeśli Centrum ma odpowiadać na zapotrzebowanie biznesu, to przede wszystkim musi być gotowe do przyjmowania zleceń na opracowanie technologii, rozwiązań czy przeprowadzania badań w krótkim czasie i w sposób niezależny od kariery naukowej realizujących je naukowców. Stanowczo to podkreślamy, Centrum ma rację bytu o ile w pierwszym rzędzie będzie działało na usługi gospodarki, a dopiero w drugim – na rzecz rozwoju nauki i kariery naukowej. Priorytetem musi być gotowość na realizację zleceń biznesu.</p>		<ul style="list-style-type: none">• dążenie do osiągnięcia gotowości do przyjmowania zleceń na opracowanie technologii, rozwiązań czy przeprowadzania badań w krótkim czasie i w sposób niezależny od kariery naukowej realizujących je naukowców.• prowadzenie działań w pierwszym rzędzie na potrzeby dla gospodarki,• przedmiotem działania KPCNT nie będą natomiast działania „na rzecz rozwoju nauki i kariery naukowej”
--	--	--	---	--	---

37.	134+ 48 + 63	Należy usunąć Przedsięwzięcie I.1.6. oraz przeredagować zapis o braku systemowej współpracy IOB jako przyczynie niskiej innowacyjności w regionie.	Przedsięwzięcie I.1.6. (System akredytacji instytucji otoczenia biznesu) Wysoce ryzykowny jest pomysł akredytowania IOB. Pomysł, wedle którego Urząd Marszałkowski będzie uznawał, że dana instytucja spełnia wyznaczone przez niego standardy i dlatego może być uznana za akredytowaną, budzi poważne wątpliwości. System taki nie będzie skuteczny, nie przełoży się na innowacyjność regionu, a prowadzi do zwiększenia stopnia uzależnienia IOB od Samorządu. Trudne do zaakceptowania jest twierdzenie, jakoby przyczyną niskiej efektywności wsparcia działań podejmowanych na rzecz rozwoju innowacyjności było „brak systemowej współpracy instytucji otoczenia biznesu”. Po pierwsze, przedsiębiorstwa gotowe na inwestowanie w innowacje i realizację projektów B+R nie oczekują wsparcia IOB , lecz partnerów naukowo-technologicznych z zapleczem badawczym, gotowych w krótkim czasie przyjąć zlecenie lub podjąć współpracę. Po drugie, część IOB to instytucje niezależne, realizujące własne cele statutowe. Oczekiwanie, że będą realizowały działania wspierające innowacyjność wedle scenariusza wypracowanego w Urzędzie Marszałkowskim, jest ingerencją w ich niezależność . Dodatkowo, poważne wątpliwości budzi inwestowanie pieniędzy przeznaczonych na innowacje w te IOB, które są własnością Samorządu Województwa lub znajdują się pod jego kontrolą. One nie okazały się jak dotąd skuteczne (w sensie podnoszenia	NIE	Usunięcie przedsięwzięcia z dokumentu RIS3 2021+ jest niemożliwe z przyczyn formalnych, ponieważ wynika ono z innego, już wcześniej przyjętego przez Zarząd Województwa (i obecnie obowiązującego) dokumentu – Programu rozwoju gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego. Wątpliwości dotyczące zasadności realizacji przedsięwzięcia należało formułować na etapie prac nad Programem. Jednak, z przedstawionego uzasadnienia do wniosku wynika, że podmiot zgłaszający uwagę błędnie interpretuje ideę i cele akredytacji IOB.
-----	--------------------	--	---	-----	--

			innowacyjności w regionie) i nic nie wskazuje na to, aby miało się to zmienić.		
38.	38	Należy dodać Nadwiślański Związek Pracodawców Lewiatan do listy IOB	To zadziwiające, że istniejąca od 2008 roku reprezentatywna organizacja pracodawców będąca aktywnym członkiem m.in. K-PWRDS, nie została tu uwzględniona.	TAK	Uzupełnienie zgodnie ze zgłoszoną propozycją.
39.	84-85	Uwzględnienie deficytu kadr nauczycielskich + umożliwienie finansowania stypendiów	W celu operacyjnym II.1 jest mowa o inwestycjach w edukację zawodową. Jej podstawowym problemem jest brak kadr nauczycielskich . Wyposażenie pracowni i warsztatów niewiele zmieni, jeśli nie będzie komu uczyć przedmiotów zawodowych na wysokim poziomie. W jaki sposób ten problem zostanie rozwiązany? Dodatkowo, należy w ramach środków europejskich zapewnić stypendia, które zachęcą młodzież do podejmowania nauki w szkołach zawodowych.	TAK	Uzupełnienie zgodnie ze zgłoszoną propozycją.
40.	109-111	Podniesienie wielkości i przekształcenie wskaźników	Ogólna uwaga do wartości wskaźników kontekstowych: wydaje się, że niektóre z nich (6-12, 23, 31-33) są zbyt niskie , za mało ambitne, biorąc pod uwagę, że mają zostać osiągnięte 2029 roku. Z kolei wskaźnik nr 5 (Liczba projektów badawczych zrealizowana przez instytucje badawcze w regionie) powinien zostać tak przekształcony, aby pokazywał projekty badawcze na użytek przemysłu lub w ścisłej współpracy z biznesem . Projekty badawcze w oderwaniu od ich przemysłowego wykorzystania nie przełożą	NIE	Wskaźniki kontekstowe to wskaźniki niezależne od działań samorządu województwa. W projekcie RIS3 2021+ przedstawiono projekcję ich zmiany, stanowiącą de facto prognozę spodziewanych zmian – ale nie należy tych wartości odbierać jako deklaracji prowadzenia aktywnych działań w tym kierunku, a tym bardziej jako deklaracji osiągnięcia wskazanych wartości, bo na to nie pozwalają kompetencje samorządu. Być może uwaga, że są one zbyt niskie i w praktyce tempo pozytywnych zmian będzie szybsze (co by oznaczało, że prognoza jest niedoszacowana) jest słuszna – w takiej

			się na innowacyjność gospodarki, lecz li tylko na rozwój kariery naukowej badaczy.		sytuacji zajdzie konieczność korekty przy aktualizacji dokumentu w kolejnych latach. Wskaźnik dotyczący projektów badawczych jest definiowany przez GUS – brak jest możliwości ingerencji w jego treść, bo wówczas wskaźnik przestanie być dostępny.
41.	149-150	Rezygnacja z przedsięwzięcia III.2.3	Przedsięwzięcie III.2.3 (Program na rzecz wysokiej jakości, certyfikowanej żywności) wydaje się powtórzeniem projektu „wiejska e-skrzynka” koordynowanego przez Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie. Tworzenie przez Samorząd Województwa sklepu internetowego z żywnością lokalną nie jest dobrym pomysłem biznesowym.	NIE	Usunięcie przedsięwzięcia z dokumentu RIS3 2021+ jest niemożliwe z przyczyn formalnych, ponieważ wynika ono z innego, już wcześniej przyjętego przez Zarząd Województwa (i obecnie obowiązującego) dokumentu – Programu rozwoju gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego. Wątpliwości dotyczące zasadności realizacji przedsięwzięcia należało formułować na etapie prac nad Programem.
42.	147	Uzupełnienie opisu o stypendia dla studentów.	Przedsięwzięcie II.2.4. (Wsparcie tworzenia kierunków przyszłościowych, w tym zidentyfikowanie kierunków pożądanых) – Przeznaczenie środków europejskich na tworzenie nowych kierunków studiów technicznych powinno uwzględniać system stypendialny , który zachęci młodzież do wybierania właśnie tych kierunków.	NIE	Istotą przedsięwzięcia jest stworzenie możliwości studiowania na kierunkach „przyszłościowych” poprzez ich tworzenie w szkołach wyższych na terenie regionu. Kierunek jest więc dedykowany szkołom – a nie studentom. Wnioskowana zmiana dotyczy całkowicie innego obszaru zadań – nie neguje się meritum propozycji, ale nie jest ona właściwa dla proponowanego przedsięwzięcia.
43.	145	Rezygnacja z przedsięwzięcia II.2.3.	Przedsięwzięcie II.2.3. (Program animatorów współpracy) jest nieprecyzyjnie opisane. Pozostaje domniemywać, że chodzi o powołanie nowej (kolejnej) instytucji, która de facto będzie dublowała pracę Centrów Transferu Technologii i brokerów innowacji. W naszej opinii realizacja tego przedsięwzięcia jest zbędna. Przedsiębiorcy nie potrzebują pośrednictwa podmiotu, który „który rozumie potrzeby obu stron”. Potrzebują partnera, który na ich potrzeby i	NIE	Usunięcie przedsięwzięcia z dokumentu RIS3 2021+ jest niemożliwe z przyczyn formalnych, ponieważ wynika ono z innego, już wcześniej przyjętego przez Zarząd Województwa (i obecnie obowiązującego) dokumentu – Programu rozwoju gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego. Wątpliwości dotyczące zasadności realizacji przedsięwzięcia należało formułować na etapie prac nad Programem.

			w krótkim czasie przyjmie zlecenie na przeprowadzenie badań, opracowanie technologii czy znalezienie rozwiązania problemu (czyli podejmie współpracę badawczo-rozwojową).		Dodatkowo wyjaśnia się, że przedsięwzięcie nie będzie realizowane poprzez „powołanie nowej (kolejnej) instytucji”.
44.	142	Rezygnacja z przedsięwzięcia II.2.1.	Przedsięwzięcie II.2.1. (Pakiet Klastry). Trudno nie zauważyć, że są takie klastry, które powstały w poprzednich latach przy udziale środków unijnych, a w momencie zakończenia projektu i finansowania przestały funkcjonować (Klaster Turystyki Medycznej i Uzdrawiskowej, Klaster Turystyki Zdrowotnej, Klaster Zachem) lub działają w sposób wysoce ograniczony (Spizarnia Kujawsko-Pomorska, Kujawsko-Pomorski Klaster ICT). Aby zrzeszać się w klastry przedsiębiorcy nie potrzebują wsparcia unijnego, tylko realnej potrzeby i woli współpracy. Tworzone odgórnie klastry nie są optymalną formą współpracy biznesowej.	NIE	Usunięcie przedsięwzięcia z dokumentu RIS3 2021+ jest niemożliwe z przyczyn formalnych, ponieważ wynika ono z innego, już wcześniej przyjętego przez Zarząd Województwa (i obecnie obowiązującego) dokumentu – Programu rozwoju gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego. Wątpliwości dotyczące zasadności realizacji przedsięwzięcia należało formułować na etapie prac nad Programem.
45.	141	Rezygnacja z przedsięwzięcia II.1.4.	Przedsięwzięcie II.1.4. (Poszukiwanie innowacyjnych rozwiązań dla przedsiębiorstw w zakresie zarządzania wykorzystywaną energią, jej oszczędzania oraz zastępowania energią pochodzącą ze źródeł odnawialnych), które ma na celu „stworzenie pilotażu innowacyjnych rozwiązań pozwalających na wykorzystanie w przedsiębiorstwach energii ze źródeł odnawialnych i/lub zmniejszenia energochłonności przedsiębiorstw” jest pozbawione sensu. Firmy same poradzą sobie, zwłaszcza że oferta rynkowa w zakresie OZE jest bogata i różnorodna. Iluzją jest pomysł na stworzenie jednego	NIE	Usunięcie przedsięwzięcia z dokumentu RIS3 2021+ jest niemożliwe z przyczyn formalnych, ponieważ wynika ono z innego, już wcześniej przyjętego przez Zarząd Województwa (i obecnie obowiązującego) dokumentu – Programu rozwoju gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego. Wątpliwości dotyczące zasadności realizacji przedsięwzięcia należało formułować na etapie prac nad Programem.

			rozwiązania, które ma być aplikowane dla wszystkich firm.		
46.	137	Rezygnacja z przedsięwzięcia II.1.4.	Przedsięwzięcie II.1.1. (Regionalny Hub Cyfrowy) przewiduje stworzenie kolejnej instytucji, która ma „pomagać” przedsiębiorcom. Tylko że przedsiębiorcy nie oczekują takiej pomocy, bo dobrze rozumieją potrzebę transformacji cyfrowej. Aby dofinansować projekty przedsiębiorstw z tego zakresu nie ma konieczności tworzenia nowego podmiotu znajdującego się pod kuratelą Samorządu. Co więcej, funkcjonuje przecież Kujawsko-Pomorskie Centrum Kompetencji Cyfrowych sp. z o.o. Tworzenie nowego podmiotu nie jest konieczne. Prędzej należałoby pomyśleć o dostępne do szerokopasmowego internetu m.in. na terenach podmiejskich i wiejskich.	NIE	Usunięcie przedsięwzięcia z dokumentu RIS3 2021+ jest niemożliwe z przyczyn formalnych, ponieważ wynika ono z innego, już wcześniej przyjętego przez Zarząd Województwa (i obecnie obowiązującego) dokumentu – Programu rozwoju gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego. Wątpliwości dotyczące zasadności realizacji przedsięwzięcia należało formułować na etapie prac nad Programem. Dodatkowo wyjaśnia się, że przedsięwzięcie nie będzie realizowane poprzez „stworzenie kolejnej instytucji”.
47.	130	Uwzględnienie szlaków wodnych i gospodarki wodnej	W Strategii nie ma mowy o szlakach wodnych , a jest to jednak jedna z IS (Transport i mobilność). Nie wspomniano o Kaskadzie Dolnej Wisły czy przywróceniu żeglugi na drogach wodnych E-70, E-50, E-30. Należy wziąć pod uwagę kwestię gospodarki wodnej także pod kątem nawodnienia Kujaw, tak potrzebnego dla silnego tam sektora rolniczego. Gospodarka wodna powinna być polem innowacji dla regionu, przez którego całą długość płynie Wisła, a produkcja żywności jest ważnym sektorem jego gospodarki.	NIE	Zakres IS jest wynikiem decyzji podjętej wspólnie przez interesariuszy warsztatów, które odbyły się podczas tworzenia projektu RIS3 2021+. Zgodnie z metodą identyfikacji IS, brak jest możliwości dokonywania tak zasadniczych zmian, jak zgłoszona w uwadze, poza procesem PPO. Nie neguje się zasadności zgłoszonej uwagi – ale zaproponowana zmiana wykracza poza techniczne sprostowanie błędu lub wyjaśnienie/uszczegółowienie opisu. Wprowadza nowe istotne treści merytoryczne. Podnoszone zagadnienie należy wprowadzić podczas najbliższej edycji PPO (panele eksperckie oraz grupa robocza dotycząca IS

					<p>Transport i mobilność) – jeśli zyska ono akceptację interesariuszy PPO, zmiana może zostać wprowadzona przy aktualizacji dokumentu (zmiana klasyfikacji tej IS zgodnie ze zgłoszonym postulatem).</p> <p>Dodatkowo zwraca się uwagę, że zagadnienie gospodarki wodnej nie powinno być postrzegane jedynie jako element IS Transport i mobilność. W aspekcie nawodnienia Kujaw być może powinna być rozpatrywana jako „rozwiązania służące zaopatrzeniu produkcji rolno-spożywczej w wodę” jako integralna część IS Zdrowa i bezpieczna żywność.</p>
48.	67	Należy zapewnić środki na prowadzenie PPO (Procesu Przedsiębiorczego Odkrywania), tzn. wynagrodzenia dla reprezentantów przedsiębiorców za udział w pracach poszczególnych Zespołów.	Doświadczenia pracy w Komitecie Monitorującym RPO wskazują, że dla efektywności prac niezbędne jest wynagrodzenie ekspertów , którzy z ramienia przedsiębiorców będą zaangażowani w PPO w poszczególnych specjalizacjach.	NIE	Uwaga nie dotyczy dokumentu RIS3 2021+. Nie neguje się zasadności zgłoszonej uwagi, ale zagadnienie to będzie rozpatrywane odrębnie przy organizacji PPO.

„Pracodawcy Pomorza i Kujaw” Związek Pracodawców

Lp.	Nr strony	Treść uwagi/propozycja zmiany	Uzasadnienie uwagi	Czy uwzględni ona?	Uzasadnienie
49.	Str. 5	Propozycja zmiany: „Rola RIS3 2021+ w relacji do Programu rozwoju gospodarczego, jest więc formułowanie założeń rozwoju innowacyjnego gospodarki – zasad i zakresu szczególnego wsparcia podmiotów funkcjonujących w wybranych dziedzinach, spełniających warunki uznania ich za inteligentne specjalizacje. W takim kontekście RIS3 2021+ rozszerza i dopełnia ustalenia Programu rozwoju gospodarczego, stając się będąc jego specjalistycznym rozwinięciem uzupełnieniem ”	Obecne brzmienie cytowanego obok fragmentu strategii, wydaje się oddawać nastawienie i przyjętą przez autorów hierarchię ważności dokumentu w odniesieniu do PRG. Określają oni strategię RIS3 2021+ jako „swoisty dodatek do programu rozwoju gospodarczego”. W wyniku tego powstał dokument, który w najistotniejszych częściach (przedsięwzięcia kluczowe, ich zakres oraz podział funduszy)	TAK	Zmiana treści zgodnie ze zgłoszoną propozycją.

		(swoistym „dodatkiem do programu”), skoncentrowanym na kształtowaniu rozwoju nowoczesnej gospodarki województwa.”	powtarza zapisy programu rozwoju gospodarczego nie rozwijając w dostateczny sposób jego treści. W naszej ocenie zarówno z przyczyn formalnych jak też merytorycznych jest to podejście wymagające zmiany oraz istotnych korekt treści dokumentu. Ponieważ zakres oraz czas niezbędny do ich wypracowania znacznie przekraczają ramy procesu konsultacji strategii, sugerujemy przyspieszenie rozpoczęcia działań związanych z otwartym i ciągłym procesem przedsiębiorczego odkrywania, w ramach którego przewidziana jest możliwość wprowadzenia zmian i uzupełnień dokumentu.		
50.	Str. 6	<p>Pozytywnie odnotowujemy fakt sformułowania w celach operacyjnych strategii zapisów dotyczących systemu monitorowania i organizacji procesu przedsiębiorczego odkrywania opisanych w rozdziale V dokumentu (Monitoring i Ewaluacja RIS3 2021+) oraz załączniku nr 2 (Koncepcja organizacji Procesu Przedsiębiorczego Odkrywania inteligentnych specjalizacji w ramach realizacji ustaleń RIS3 2021+): „W wymiarze operacyjnym celami sporządzania <i>RIS3 2021+</i> są:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktualizacja identyfikacji Inteligentnych Specjalizacji, które będą wspierane w polityce kształtowania rozwoju województwa – wg stanu na początek nowego okresu programowania 2021-2027. • Opis mechanizmu (określenie zasad i sformułowanie wytycznych do organizacji) systemu monitorowania poziomu rozwoju innowacyjnego województwa (w tym regionalnych inteligentnych specjalizacji) oraz organizacji Procesu 	Wskazano jako ich podstawę standardy określone przez Platformę S3 (JRC). Postulowaliśmy i zabiegaliśmy o to od lat, przedstawiając nasze propozycje w stanowiskach i opiniach dotyczących regionalnych dokumentów strategicznych. Naszym wspólnym problemem pozostaje jednak w dalszym ciągu brak umiejętności wykorzystania istniejącej wiedzy i posiadanych doświadczeń (jak np. wynikających z realizacji projektu DIALOG 2.0) oraz zdolności do zespołowego zaprogramowania i przeprowadzenia procesu przedsiębiorczego odkrywania, który wskazałby te obszary działań i specjalizacje, jakie dadzą szansę na istotny wzrost innowacyjności regionalnych firm i poprawę, od lat utrzymującej się w końcu tabeli, pozycji rankingowej województwa.	NIE	Uwaga stanowi komentarz – brak potrzeby wprowadzania zmian do dokumentu.

		<p>Przedsiębiorczego Odkrywania dla okresu 2021-2029 – jako kontynuacji i rozwoju permanentnego procesu monitorowania rozwoju innowacyjnego, którego celem ma być między innymi ewentualna aktualizacja Inteligentnych Specjalizacji w kolejnych latach.</p> <p>Określenie optymalnego systemu instytucjonalnego wdrażania niniejszej strategii z zachowaniem warunków ciągłości procesu i stałości finansowania.”</p>			
51.	Str. 12 i 13	<p>Propozycja zmiany treści: „Strategia powstała we współpracy z szerokim gronem interesariuszy – przedstawiciele regionalnych przedsiębiorców, sektora naukowo-badawczego, instytucji otoczenia biznesu, administracji publicznej. Koordynatorem procesu jej tworzenia i prowadzenia działań na rzecz inteligentnego rozwoju jest Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego za pośrednictwem Kujawsko-Pomorskiej Agencji Innowacji Sp. z o.o. Kolejny etap prac nad <i>RIS3 2021+</i> obejmował włączenie szerokiej grupy interesariuszy – osób, podmiotów gospodarczych i instytucji zainteresowanych rozwojem innowacyjności województwa w ramach tzw. modelu poczwórnej helisy. Strategię tworzone przy wykorzystaniu metody partycypacyjnej, co oznacza, że w prace nad dokumentem zaangażowane było szerokie grono przedstawicieli rozmaitych instytucji i środowisk regionalnych z udziałem ekspertów zewnętrznych. Jest to element szerzego procesu przedsiębiorczego odkrywania kluczowego dla procesu tworzenia dokumentu strategicznego na rzecz rozwoju innowacyjności regionu. W III i IV kwartale 2020 r. zorganizowane zostały spotkania z tzw. wąskiej grupy ekspertów, mające na celu przedyskutowanie i wypracowanie głównych założeń kolejnych etapów prac nad dokumentem, jak i weryfikację wcześniej wyłonionych potencjałów rozwojowych. Spotkania</p>	<p>Dokument zdecydowanie traci na jakości i merytorycznej wartości przez bardzo „szerokie” stosowanie języka używającego przerysowanych określeń (superspecjalizacja, klastr IOB, kreowanie poczucia własności procesu sieciowania...) oraz zapisów „tylko częściowo” zgodnych ze stanem faktycznym lub całkowicie nieuprawnionych. Podobny efekt powoduje nadmierna ilość obszernych cytatów z innych opracowań przepisanych wprost do dokumentu. Jednymi z wielu przykładów tych niepotrzebnie stosowanych zabiegów są przedstawione obok fragmenty tekstu mówiące o „powstaniu strategii we współpracy z szerokim gronem interesariuszy”.</p> <p>Jest to zwłaszcza widoczne i kontrastujące z rzeczywistością, gdy na tej samej stronie podaje się następującą statystykę: „<i>Łącznie w proces opracowywania strategii w ramach warsztatów dla szerokiej grupy ekspertów włączyło się blisko 150 osób – przedstawiciele różnych sektorów i branż. Zgodnie z modelem tzw. poczwórnej helisy na zaproszenie odpowiedziały osoby reprezentujące: przedsiębiorców – 29% uczestników, administrację publiczną – 40%</i></p>	TAK	Zmiana treści zgodnie ze zgłoszoną propozycją.

		<p>miały formę hybrydową, tj. zarówno stacjonarną, jeśli uczestnicy mogli się spotkać osobiście, jak i zdalną – on-line, podczas których eksperci uczestniczyli w spotkaniach w formie wideokonferencji. Kluczowe dla rzetelnego opracowania strategii było zaangażowanie w cały proces jak największej liczby osób reprezentujących różne środowiska, w tym przedsiębiorców, sektor naukowo-badawczy, instytucje otoczenia biznesu oraz administrację publiczną.</p>	<p><i>uczestników, obszar naukowo-badawczy – 18% uczestników, inne instytucje – 13% uczestników.</i>” Oznacza to, że w procesie uczestniczyło ok. 40 przedstawicieli firm. W warsztatach, z których relacje są dostępne w sieci, często uczestniczyli pojedynczy przedsiębiorcy (w warsztacie dotyczącym zaawansowanych materiałów i narzędzi brał udział tylko przedstawiciel PESY, bardzo luźno związanej z tą specjalizacją). Dla przykładu w projekcie DIALOG 2.0 dotyczącym współpracy tylko Politechniki Bydgoskiej z jej otoczeniem gospodarczym w sposób czynny (wywiady i Smart Laby) wzięło udział ok. 300 przedstawicieli regionalnych firm.</p>		
52.	Str. 66	<p>Proponujemy wykreślenie w całości powyższego fragmentu dokumentu:</p> <p>“W kontekście weryfikacji aktualności wyłonionych wcześniej IS, kluczowe wnioski wyciągnięte zostały z przeprowadzonej analizy efektywności wsparcia rozwoju innowacyjności w regionie, a w szczególności odnoszącego się do wsparcia udzielanego w ramach środków unijnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, jak również Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (konkursy ogłaszane przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju). Weryfikacja ilości i wartości podpisanych umów o dofinansowanie pozwoliła wysnuć wniosek, że wszystkie wyłonione specjalizacje są wskazywane w ramach aplikowania podmiotów o dofinansowanie na rzecz rozwoju innowacyjności.”</p>	<p>“Wysnuty wniosek” nie dotyczy “wskazywania” na specjalizacje i obszary gospodarcze w jakich przedsiębiorcy chcieli i realizowali swoje projekty, ale warunku udzielenia wsparcia, jakim w RPO była zgodność przedsięwzięcia z regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami. Przyjęcie, że te “wskazania” dowodzą słuszności i trafności wyboru IS jest nieprawdziwe.</p>	NIE	Przeprowadzone analizy uprawniają do sformułowania kwestionowanych wniosków

53.	Str. 61, Str. 65	<p>Na str. 61 wskazano: „Analiza innowacyjności województwa kujawsko-pomorskiego na tle Polski pokazała, że przyjęty w ramach <i>Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014 – 2020</i> cel dogonienia najbardziej innowacyjnych polskich regionów i znalezienie się w pierwszej piątce takich województw nie został osiągnięty.</p> <p>Co więcej, wyniki innych województw, w tym w szczególności województw sąsiadujących (mazowieckiego, pomorskiego, łódzkiego i wielkopolskiego) wskazują na ich szybsze tempo wzrostu i rozwoju w zakresie innowacyjności, podczas gdy część wskaźników innowacyjności województwa kujawsko-pomorskiego wykazuje tendencję zniżkową. Szczególnie niepokojący jest fakt corocznego spadku nakładów na działania innowacyjne w regionalnych przedsiębiorstwach, co pociąga za sobą spadek udziału sprzedaży produktów innowacyjnych.”</p> <p>Na str. 65 wskazano: „Poniżej przedstawiono koncepcję rozwoju inteligentnych specjalizacji województwa kujawsko-pomorskiego dla okresu 2021–2029. Koncepcja ta w dużej mierze zachowuje zbieżność z wcześniej podejmowanymi działaniami związanymi z realizacją <i>Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014 – 2020</i>. Na bazie wcześniejszych doświadczeń związanych z pracami nad wyłonieniem IS regionu, przyjęto, że koncepcja rozwoju IS w okresie 2021–2029 zostanie opracowana na podstawie analogicznej do <i>RIS WK-P 2014–2020</i> metodologii. Przyjęto założenie, że wybrane zespoły ekspertów posiadających wieloaspektową wiedzę na temat sytuacji społeczno-gospodarczej w ramach spotkań warsztatowych dokonają szerokiej analizy mającej na celu zarówno weryfikację potencjałów rozwojowych województwa pod kątem</p>	<p>Naszym zdaniem należy maksymalnie przyspieszyć rozpoczęcie działań składających się na pełnowymiarowy Proces Przedsiębiorczego Odkrywania (oparty o: pogłębione analizy umożliwiające ocenę szans rozwojowych obecnych specjalizacji, wyłonienie rzeczywistych liderów i realizatorów działań w poszczególnych obszarach oraz budżet dający możliwość pełnej realizacji zadań składających się na proces) ukierunkowany na weryfikację obecnych IS oraz ocenę potencjału i możliwości regionu w zakresie opracowania i wdrożenia strategii S4. Sugerujemy także niezwłocznie rozpocząć prace nad opracowaniem <i>Programu transformacji energetycznej województwa kujawsko-pomorskiego</i> oraz <i>Programu adaptacji do zmian klimatu dla województwa kujawsko-pomorskiego</i>, co wynika z treści <i>Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2030 („Strategia Przyspieszenia 2030+“)</i> oraz zostało omówione w rozdziale „Transformacja przemysłowa w polityce rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego” - str. 92 niniejszego dokumentu. Dodatkowym uzasadnieniem konieczności pilnego podjęcia działań w tym kierunku są aktualnie dokonujące się zmiany gospodarcze i polityczne w Polsce i na świecie (w tym wojna w Ukrainie) oraz istotne przyspieszenie realizacji przedsięwzięć stanowiących fundament transformacji energetycznej (np. budowa farm fotowoltaicznych i wiatrowych, magazynów energii itp..).</p>	NIE	Uwaga stanowi komentarz – brak potrzeby wprowadzania zmian do dokumentu.
-----	---------------------	--	---	-----	--

		<p>kluczowych wartości, zasobów, partnerów, działań oraz oczekiwanych efektów.”</p> <p>Brak realizacji głównego celu regionalnej strategii innowacji 2014-2020 oraz coroczny spadek nakładów na działania innowacyjne i spadek sprzedaży produktów innowacyjnych, powinny co do zasady wykluczać przyjęcie obecnego, fundamentalnego założenia dotyczącego RIS3 2021+ tj. kontynuacji dotychczasowego sposobu działania realizowanego według tej samej metodologii.</p> <p>Brak istotnych i znaczących efektów dotychczasowych działań stanowi natomiast podstawę do bardziej zasadniczych wniosków dotyczących zarówno kierunków i sposobu realizowania strategicznych przedsięwzięć jak też dalszego utrzymywania obecnego kształtu instytucjonalnego i organizacyjnego regionalnego systemu innowacyjności.</p>	<p>Terytorialne strategie innowacji na rzecz zrównoważonego rozwoju (S4) to koncepcja reorientująca obecne podejścia do inteligentnych specjalizacji w stronę wyzwań związanych ze zrównoważonym rozwojem i zmierzająca do osiągnięcia celów w tym zakresie.</p> <p>Ta zrewidowana struktura S3 będzie musiała pozwolić wszystkim krajom i regionom na rozważenie i wybór swoich własnych ścieżek, mniej lub bardziej radykalnych, i uznania, że znajdują się one w bardzo różnych punktach ich drogi w kierunku zrównoważonego rozwoju, ale nadal mogą przyczynić się do wzmocnienia dokonywania szerszych, europejskich i globalnych wysiłków. Ma to kluczowe znaczenie dla zapewnienia, że nowe ramy dotyczyły będą wszystkich regionów, a nie tylko niektórych – Foray (2019).</p> <p>Należy podkreślić, że innowacje systemowe i przejście na zrównoważony rozwój nie są przedstawiane jako koncepcja tylko dla zaawansowanych regionów co jest szczególnie istotne w odniesieniu do naszego regionu. Odnowiona struktura S3 powinna wyjaśniać korzyści i zagrożenia płynące z tego podejścia oraz podkreślać potrzebę zbudowania określonej instytucji i zdolności do angażowania się w takie projekty i uczenia się na ich podstawie, w tym także w mniej zaawansowanych regionach.</p>		
54.	Str. 81, Str. 84-85, Str. 89	<p>Propozycja zmiany na str. 81:</p> <p>„Cel operacyjny I.1 Rozwój Wzrost innowacyjności regionalnych firm oraz rozwój ich powiązań sieciowych przedsiębiorstw”</p>	<p>Intencją propozycji skorygowania opisu celów operacyjnych jest uzyskanie większej klarowności treści i precyzji zapisów tej bardzo ważnej części dokumentu, co może</p>	TAK	<p>Zmiana treści zgodnie ze zgłoszoną propozycją - z wyjątkiem proponowanego usunięcia z typów przykładowych projektów dla celu II.3: „wsparcia działań inwestycyjnych samorządów</p>

	<p>Przykładowe typy projektów: wsparcie firm realizujących projekty B+R+I (granty, wsparcie zwrotne), wsparcie projektów sieciowych: rozwój klastrów technologicznych, wsparcie dla procesów akceleracji przedsiębiorczości i rozwoju powiązań kooperacyjnych (granty, wsparcie zwrotne), wsparcie procesów transformacji energetycznej regionu związanych z wdrożeniami innowacji, wsparcie procesów internacjonalizacji przedsięwzięć innowacyjnych z podmiotami europejskimi i światowymi – wsparcie realizacji wspólnych przedsięwzięć, promocja innowacyjnych usług i produktów za granicą, wsparcie tworzenia międzynarodowych łańcuchów dostaw, usług i produkcji.”</p> <p>Propozycja zmiany na str. 84: „Cel operacyjny I.2. Wzmocnienie oddziaływania sieci instytucji otoczenia biznesu Zwiększenie kompetencji oraz konkurencyjności IOB oraz wzmocnienie ich oddziaływania na regionalną gospodarkę poprzez poszerzenie zakresu ich wzajemnej współpracy. Głównym założeniem celu operacyjnego I.2. jest wzmocnienie oddziaływania sieci instytucji otoczenia biznesu w województwie i rozwój innowacyjności gospodarki jest tworzenie sieci współpracy lub konsorcjów projektowo-zadaniowych regionalnych IOB planujących wspólne świadczenie usług doradczych poprzez wsparcie świadczenia usług doradczych przez regionalne IOB, oferowanych w obszarze transferu technologii i innowacyjności, transformacji energetycznej, internacjonalizacji przedsiębiorstw i cyfryzacji gospodarki.”</p> <p>Propozycja zmiany na str. 84: „Przykładowe typy projektów: Tworzenie przez regionalne IOB sieci lub konsorcjów projektowo - zadaniowych świadczących wspólnie usługi doradcze w zakresie dotyczącym stworzenie klastrów</p>	<p>mieć istotne znaczenie i wpływ na, często krytykowaną przez interesariuszy, złożoność i brak przejrzystości warunków dostępu i kryteriów konkursów umożliwiającących uzyskanie wsparcia na przedsięwzięcia realizowane przez firmy i instytucje.</p>	<p>na realizację infrastruktury o wysokim procencie wykorzystania technologii innowacyjnych” (ten typ wsparcia zostanie pozostawiony jako przykładowy projekt)</p>
--	--	---	--

~~IOB tworzących łańcuchy doradczyc~~ różnych aspektów procesów opracowywania i wdrażania innowacji (prawnych, patentowych, technologicznych, finansowych, marketingowych, informacji międzynarodowej), ~~opracowanie i szeroko rozumiany rozwój sieci parków technologicznych na terenie województwa~~ — wsparcie tworzenia przestrzeni inwestycyjnej dla przedsiębiorstw innowacyjnych **działających w obszarze** wysokich technologii.”

Propozycja zmiany na str. 85:

„**Cel operacyjny II.2.** Rozwój kształcenia kadr dla innowacyjnej gospodarki

~~Kwestią niezbędną dla wzmocnienia~~ **Dla zwiększenia** konkurencyjności regionu **niezbędny** jest rozwój szkolnictwa wyższego ukierunkowany na kształcenie ~~przyszłych~~ kadr dla innowacyjnej gospodarki, w szczególności w zakresach odpowiadających wyłoniłom IS województwa. Kujawsko-pomorskie **wyższe** uczelnie charakteryzują się niskim udziałem kierunków ścisłych i technicznych i co się z tym wiąże niskim odsetkiem absolwentów mogących zasilić regionalne przedsiębiorstwa. Niezbędne jest zatem **zwiększenie ilości studentów na kierunkach technicznych i medycznych (a także tych związanych z rozwojem regionalnych IS) oraz wsparcie uczelni w realizacji tego celu poprzez wzmocnienie systemu kształcenia wyższego poprzez rozwijanie wszystkich form współpracy sektora gospodarki z uniwersytetami i szkołami wyższymi uczelniami poprzez zapewnienie odpowiedniej wiedzy teoretycznej połączonej z wiedzą praktyczną, co jest możliwe dzięki praktykom i stażom studenckim i absolwenckim realizowanym w przedsiębiorstwach.** Na możliwości rozwojowe gospodarki przekłada się również liczba doktoratów w obszarze nauk technicznych, ścisłych i przyrodniczych, realizowanych w porozumieniu z przemysłem, ukierunkowanych na rozwiązywanie konkretnych

problemów. Umożliwienie kontynuacji kształcenia na poziomie studiów doktoranckich większej liczbie absolwentów przełoży się na zwiększenie zasobów wysoko wykwalifikowanych ekspertów, znających specyfikę prac B+R.

Przykładowe projekty: granty dla uczelni obejmujących patronatem ~~techniczne~~ — klasy maturalne **szkół technicznych**, granty dla przedsiębiorców w zakresie organizacji staży dla uczniów i studentów, stypendia naukowe dla studentów wydziałów **wyższych uczelni o profilach technicznych**, granty dla ~~najlepszych~~ **na opracowanie i wdrożenie** projektów innowacyjnych realizowanych w ~~ramach~~ **trakcie** studiów (Regionalna giełda i targi projektów innowacyjnych), wsparcie start-upów studenckich, ~~staże~~ granty dla kadry dydaktycznej i naukowej z wydziałów technicznych **na staże odbywane** w renomowanych uczelniach w Europie i na świecie.”

Propozycja zmiany na str. 85-86:

„Cel operacyjny II.3. Kształtowanie postaw proinnowacyjnych, kreatywności i promocja *RIS3 2021+* W ramach celu operacyjnego kształtowane będą wśród mieszkańców województwa postawy proinnowacyjne i przedsiębiorcze ~~w sektorze przedsiębiorstw~~ **oraz inicjowane będą działania promujące kreatywność i otwartość na nowe trendy.** Prowadzona będzie również promocja *RIS3 2021+* mająca za zadanie przybliżenie jej założeń i obranych celów szerszemu gronu interesariuszy. Podejmowane działania będą miały szeroki zakres – ~~mogą być związane z~~ **obejmujący kulturę, sztukę, edukację, organizację konkursów promujących wynalazczość i zainteresowanie naukami ścisłymi jak też inne dziedziny życia**, przyczyniające się do wzrostu zainteresowania województwem oraz wzrostu znaczenia społeczno-gospodarczego regionu w skali kraju i Europy ~~w tym także udział w konkursach~~

promujących wynalazczość oraz zainteresowania naukami ścisłymi i przyrodniczymi.

Przykładowe projekty: ~~wsparcie działań inwestycyjnych samorządów na realizację infrastruktury o wysokim procencie wykorzystania technologii innowacyjnych,~~

wsparcie innowacji społecznych - innowacje w kulturze, środowisku, edukacji, organizacja konkursów dla dzieci i młodzieży z zakresu ~~dotyczących~~ wynalazczości oraz projektów innowacyjnych, organizacja ~~oraz~~ wstaw i targów z projektami innowacji, regionu, ~~wsparcie~~ promocja innowacyjnych projektów regionu za granicą.”

Propozycja zmiany na str. 86:

„**Cel operacyjny III.1.** Rozwój potencjału naukowo-badawczego na rzecz innowacyjnej gospodarki

W ramach celu szczególny nacisk położony jest na wzmocnienie potencjału naukowo-badawczego ukierunkowanego na innowacyjną gospodarkę ~~a w szczególności na jej obszary związane ze zrównoważonym rozwojem i zielonym ładem.~~ Będzie on realizowany poprzez tworzenie, rozbudowę i modernizację wyposażenia naukowo-badawczego dostosowanego do potrzeb regionalnego przemysłu oraz poprawę współpracy uczelni i jednostek naukowych z przemysłem.”

Propozycja zmiany na str. 86:

„**Cel operacyjny III.2.** Rozwój wysoko zaawansowanych badań naukowych

W ramach celu zakłada się wsparcie tworzenia regionalnych specjalizacji naukowych, które będą stanowiły podstawy dla rozwoju wyłonionych bądź potencjalnych IS regionu. Prowadzone badania podstawowe i stosowane mają stanowić ~~podstawy dla kreowania wizerunku województwa jako dynamicznie rozwijającego się obszaru. Jednocześnie będą one stanowiły bazę i podstawę dla badań, których wyniki zostaną wdrożeń nowych technologii i produktów w regionalnych przedsiębiorstwach, dzięki czemu będą~~

oddziaływać na wzrost innowacyjności co spowoduje wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionalnej gospodarki.

W ramach celu prowadzone będą również działania związane z umożliwiające podnoszenie poziomu prowadzonych badań, poprzez wsparcie rozbudowę bazy laboratoryjnej wyposażonej w najnowocześniejszą aparaturę i sprzęt oraz projekty badawcze realizowane mających na celu rozwój wysoko zaawansowanych badań naukowych, związanych z przez zespoły światowej klasy naukowców w dziedzinach plasujących kształtowaniem regionalne specjalizacje naukowe w czołowie krajowego i europejskiego obszaru badawczego.”

Propozycja zmiany na str. 89:

„**Cel operacyjny V.2.** Poprawa kompetencji w obszarze prowadzenia działalności gospodarczych

Cel operacyjny związany z działaniami nakierowanymi na uwzględnianie stosowanie w działaniach kadry zarządczej podmiotów gospodarczych najlepszych praktyk i najnowszych, dostępnych rozwiązań służących podnoszeniu innowacyjności kierowanych przez nią firm. prowadzonej działalności. Cel dotyczy zarówno strony podażowej – a więc wzmocnienia potencjału i kompetencji IOB dla świadczenia tego typu usług dla kadry zarządzającej (pod tym względem interwencja zbliżona jest do tej z celu I.1.2, ale w tym przypadku ma bardziej specjalistyczny charakter, ukierunkowany skierowany do określonej grupy odbiorców), jak i strony popytowej – a więc kształtowania świadomości podnoszenia kwalifikacji w tej dziedzinie przez management. W ramach celu realizowane będą następujące kierunki:

V.2.1. Rozwój systemu informacji i doradztwa gospodarczego w obszarze innowacyjnej gospodarki, ukierunkowanego dla na zwiększenie kompetencji kadr zarządczych.

		V.2.2. Budowa potencjału i wzmacnianie kompetencji instytucji otoczenia biznesu, szczególnie w zakresie praktycznej wiedzy dotyczącej transformacji energetycznej i zrównoważonego rozwoju niezbędnej do świadczenia specjalistycznych usług doradczych dla firm.			
55.	Str. 116-127	<p>Proponujemy zmianę na str. 121 opisu Procesu Przedsiębiorczego Odkrywania w ramach Regionalnej Strategii Inteligentnej Specjalizacji RIS3 2021+; Zasady organizacji Procesu Przedsiębiorczego Odkrywania: "Niezależnie od realizacji PPO, zamierza się rozwijać ekosystem wsparcia poszczególnych IS – będzie to realizowane poprzez wyłonienie w trybie konkursowym „opiekunów/liderów każdej z IS”, których zadaniem będzie prowadzenie „grupy roboczej ds. danej IS” (tworzonej przez interesariuszy danej IS) oraz dbałość o rozwój danej IS, zarówno w aspekcie diagnozowania jej potrzeb, jak też proponowania możliwości podejmowania proponowania propozycji dotyczących udzielania wsparcia na przedsięwzięcia związane z jej rozwojem. Opiekunowie/liderzy IS będą także odpowiedzialni za reprezentowanie interesów oraz organizację prac grupy roboczej w ramach danej IS w PPO, a także będą uczestniczyć (a nawet może być im powierzane w części lub całości wykonanie czynności) w realizacji zadań z zakresu monitorowania RIS3 2021+ (zwłaszcza w zakresie analiz eksperckich). Aczkolwiek opiekunowie/liderzy IS zostaną wyłonieni w postępowaniu konkursowym, wydaje się, że szczególnie predestynowane do pełnienia takiej roli są organizacje zrzeszające podmioty działające w danym obszarze, przede wszystkim ie klastry lub wyspecjalizowane IOB współpracujące z firmami działającymi w obrębie specjalizacji."</p> <p>Proponujemy również określenie listy potencjalnych podmiotów, które mogą aspirować do funkcji lidera IS.</p>	Dla rozwoju inteligentnych specjalizacji istotne jest zaangażowanie kluczowych, doświadczonych partnerów biznesowych i naukowych. Określenie kryteriów w tym obszarze wymaga wspólnej warsztatowej pracy kluczowych interesariuszy i jest istotne dla powodzenia procesu przedsiębiorczego odkrywania.	TAK	<p>Odnosnie zmian w opisie – zmiany zgodnie z przedstawioną propozycją</p> <p>Odnosnie podmiotów liderujących IS - obecnie nie są znane szczegóły realizacji tego zadania. Postulowane uzupełnienia – dotyczące wskazania kategorii podmiotów oraz ich niezbędnego potencjału/doświadczenia, zostaną więc zasygnalizowane w dokumencie w sposób ogólny (patrz uwaga nr 22)</p>

		<p>Sugerujemy aby stanowili je: przedsiębiorcy będący regionalnymi liderami w zakresie innowacyjności w partnerstwie z klastrami, izbami branżowymi, stowarzyszeniami zrzeszającymi przedsiębiorców, jednostkami naukowymi/uczelniami.</p> <p>Dla uniknięcia tworzenia ad hoc nowych podmiotów aspirujących do liderowania IS proponujemy w RIS wskazać podstawowe wymagania np. liczba lat funkcjonowania, posiadanie minimalnej ilości członków, zasięg oddziaływania itd.</p> <p>Należy więc doprecyzować opis mechanizmów prowadzących do zmiany inteligentnych specjalizacji poprzez wyjaśnienie kryteriów wyboru obszarów i partnerów do udziału w procesie przedsiębiorczego odkrywania, a następnie kryteriów podejmowania decyzji przez Zarząd Województwa na podstawie wypracowanych rekomendacji.</p>			
56.	Str. 142, 143	<p>Proponujemy zmianę treści w II.2.1. Pakiet Klastry: "...opracowaniu propozycji rozwiązań dla sektorów takich jak rolno-spożywczy, czy też turystyka uzdrowskowa, które mogą szczególnie zyskiwać w procesie klastrowania, np. poprzez budowanie zrównoważonych łańcuchów dostaw, czy też budowanie nowych powiązań kooperacyjnych."</p>	<p>Proponujemy uwzględnienie wsparcia klastrów, które skupiają przedsiębiorców wokół istniejących IS oraz działających w obszarach mogących stać się takimi specjalizacjami w przyszłości.</p>	TAK	Zmiana treści zgodnie z przedstawioną propozycją
57.	Str. 36	<p>Proponujemy zmianę treści: "W województwie kujawsko-pomorskim identyfikuje się kilkadziesiąt podmiotów składających się na ekosystem innowacji. Jego stan na tle kraju należy ocenić jako umiarkowanie rozwinięty. Do słabości z pewnością należy zaliczyć wciąż małą liczbę podmiotów, stosunkowo słabo zróżnicowaną bazę szkół wyższych technicznych, oraz niezbyt szeroką ofertę kształcenia na kierunkach inżynierskich, skutkującą także małą liczbą absolwentów tego typu studiów oraz brak włączenia w jego strukturę społeczeństwa obywatelskiego."</p>	<p>Regionalny ekosystem innowacji nie uwzględnia w ogólne społeczeństwa obywatelskiego, które w dobie rozwoju innowacji społecznych i ekologicznych powinno być systemowo włączone we wdrażanie RIS. Jaka jest diagnoza regionu w tym obszarze?</p>	TAK	Zmiana treści zgodnie z przedstawioną propozycją

58.	Str. 38	Institutionalny ekosystem rozwoju innowacyjności należy rozszerzyć o wyższe uczelnie i funkcjonujące w ich obrębie centra transferu technologii oraz bezpośrednie uczestnictwo w nim kluczowych dla regionu przedsiębiorstw i liderów inteligentnych specjalizacji.	Ekosystemu nie tworzą wyłącznie organizacje reprezentujące przedsiębiorców i klastry (zwłaszcza, że najczęściej nie zrzeszają one największych firm) ale również same przedsiębiorstwa oraz środowiska B+R (uczelnie, centra transferu technologii oraz ich spółki).	TAK	Zmiana treści zgodnie z przedstawioną propozycją
59.	Str. 38	Wnioskujemy o wskazanie "Pracodawców Pomorza i Kujaw" Związku Pracodawców wśród podmiotów zaangażowanych w finansowanie przedsięwzięć rozwojowych w regionie.	Organizacja ma wieloletnie doświadczenie we wdrażaniu projektów finansujących rozwój firm - zarówno na etapie ich zakładania, jak i wdrażania strategii innowacyjnej (m.in. wdrożyła na regionalnym rynku program Voucher Badawczy oferujący granty na B+R i nadal uczestniczy w jego realizacji; wdrożyła wiele projektów pozwalających na finansowanie doradztwa proinnowacyjnego dla biznesu).	TAK	Zmiana treści zgodnie z przedstawioną propozycją
60.	Str. 38	Proponujemy przeprowadzenie ponownej analizy aktywności wymienionych klastrów i wyodrębnienie tych, które znacząco wpływają na rozwój innowacyjnych firm. Wydaje się, że niektóre z wymienionych klastrów de facto nie są już aktywne lub całkowicie zawiesiły swoją działalność.	Klastry są istotnymi partnerami ekosystemu rozwoju innowacyjności, stąd diagnoza ich potencjału wymaga aktualizacji i większej rzetelności.	NIE	Zakłada się, że weryfikacja aktualnego stanu w zakresie klastrów, zostanie dokonana podczas organizacji PPO i będzie stanowiła podstawę do ewentualnej aktualizacji dokumentu (zgodnie z dopuszczaną możliwością dokonywania aktualizacji w celu utrzymania stanu aktualności – także w aspekcie diagnozy stanu).
61.	Str. 96	Proponujemy zmianę treści: "Taką strukturą będzie „Główna Jednostka Wdrażania RIS3 2021+”, której nie należy jednak postrzegać jako powołanie odrębnej instytucji o takim charakterze, tylko jako powierzenie już funkcjonującej jednostce/instytucji (lub konsorcjum takich podmiotów) pełnienia tej funkcji. Wyłonienie tej instytucji podlegało będzie konsultacjom i uzgodnieniu ze środowiskiem naukowym i biznesowym regionu, Misją takiego celowo wskazanego do realizacji powyższego zadania podmiotu, powinno być: Zapewnienie koordynacji i zarządzania procesami	Dla osiągnięcia celów RIS 2021+ jedną z kluczowych kwestii jest wybór i sposób działania Głównej Jednostki Wdrażania. Uważamy, że jej wyłonienie powinno nastąpić w procesie obejmującym konsultacje ze środowiskiem naukowym i biznesowym, które uwzględnią ich opinie i zagwarantują właściwy poziom zaufania i akceptacji wyboru. Sugerujemy wspólnie uzgodniony zapis w strategii dotyczący tej kwestii.	NIE	Za realizację polityki innowacyjnej przy zaangażowaniu środków europejskich odpowiedzialny jest samorząd województwa, czego wyrazem jest na przykład fakt, że dokument RIS3 2021+ jest przyjmowany przez Zarząd Województwa oraz negocjowany przez Zarząd Województwa z Komisją Europejską w celu uzyskania akceptacji niezbędnej dla certyfikacji środków przeznaczanych na zadania w ramach CP1 FE dKP 2021-2027. Dlatego też Zarząd Województwa posiadać musi pełne kompetencje do podejmowania

		wspierania innowacyjności w skali regionalnej, przy zapewnieniu warunków oraz wywoływaniu współpracy wszystkich interesariuszy regionalnych, zmierzające do poprawy innowacyjności gospodarki regionu oraz wzrostu społeczno-gospodarczej konkurencyjności województwa, zgodnie z celami Regionalnej Strategii Inteligentnej Specjalizacji (RIS3) 2021+.”			decyzji w zakresie wskazywania podmiotu(ów) do realizacji zadań w jego imieniu lub ewentualnej zmiany tych podmiotów. Możliwe jest więc zaakceptowanie postulat „konsultowania” wyłonienia GJW RIS3 2021+ ze środowiskiem naukowym i biznesowym regionu – rozumiany jako zasięgnięcie opinii środowiska przed podjęcie decyzji, ale nie jest możliwe do zaakceptowania oczekiwanie, że decyzja ta będzie „uzgadniana” ze środowiskiem naukowym i biznesowym regionu.
62.	Str. 136	<p>Wniosujemy o dostosowanie zapisów odnoszących się do 1.3.2 Programy akceleryjne realizowane we współpracy z dużymi przedsiębiorstwami w kategorii:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opis przedsięwzięcia, • Sposób realizacji przedsięwzięcia, • Nakłady na realizację przedsięwzięcia <p>do zapisów zawartych w projekcie REGIONALNY AKCELERATOR BIZNESU zgłoszonego przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Toruniu (“Pracodawcy Pomorza i Kujaw będą partnerem projektu) w ramach propozycji projektów do wyboru w trybie niekonkurencyjnym, i znajdujących na liście projektów proponowanych do wyboru w trybie niekonkurencyjnym w ramach regionalnego Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027: „REGIONALNY AKCELERATOR BIZNESU to przedsięwzięcie, które zakłada wsparcie współpracy start-upów z dużymi firmami o zasięgu międzynarodowym zlokalizowanymi na terenie woj. kujawsko-pomorskiego. Planuje się, aby współpraca ze start-upami następowała w programie akceleryjnym (mentoring, doradztwo, skalowanie, internacjonalizacja, współpraca badawcza, stabilizacja procesów produkcyjnych i usługowych) poprzez komercjalizację innowacyjnych pomysłów lub</p>	W ramach propozycji projektów do wyboru w trybie niekonkurencyjnym, do realizacji w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-202, zgłoszony został projekt REGIONALNY AKCELERATOR BIZNESU (RAB). W wyniku weryfikacji projekt znalazł się na liście projektów proponowanych do wyboru w trybie niekonkurencyjnym. W związku z powyższym wnosimy o dostosowanie zapisów.	TAK	Wprowadzenie niezbędnych zmian zgodnie z postulowanym zakresem. Patrz uwaga nr 20

		technologii istotnych dla rozwoju dużych firm. Program akceleracyjny obejmuje: Kompleksowe wsparcie merytoryczne – program mentoringowy, na który składają się warsztaty, spotkania wizyty studyjne, doradztwo, spotkania indywidualne z mentorem, itp. oraz Wsparcie finansowe.”			
63.	Str. 36-37	W diagnozie wskazano "niezbyt szeroką ofertę kształcenia na kierunkach inżynierskich" Brakuje tu zauważenia znaczącego potencjału uczelni technicznej w regionie, czyli Politechniki Bydgoskiej. W obszernym tekście znajduje się jedynie wzmianka o tworzącej się politechnice. Tymczasem absolwenci obecnej Politechniki Bydgoskiej (dawniej UTP) są znaczącą kadrą w firmach w regionie kujawsko-pomorskiego i mają od wielu lat duży wpływ na ich rozwój innowacyjny.	Zaznaczenie potencjału i wsparcia dla Politechniki Bydgoskiej, jak innych uczelni z kierunkami inżynierskimi, powinno być kluczowe, zwłaszcza w kontekście ich przyszłej współpracy z nowopowstałą spółką Samorządu Województwa – Kujawsko-Pomorskim Centrum Naukowo – Technologicznym im. Prof. Czochrańskiego .	NIE	Diagnoza stanu rozwoju była przedmiotem pracy interesariuszy warsztatów, które odbyły się podczas tworzenia projektu RIS3 2021+. Wówczas została sformułowana ocena we wskazanej formie i treści. Ze względów formalnych nie jest możliwa ingerencja w wyniki wówczas dokonanych prac. Diagnoza powinna podlegać permanentnej aktualizacji, co stwarza możliwość przedstawienia stanu rzeczywistego dla danego okresu oraz odnotowanie zachodzących zmian. We wszystkich fragmentach dokumentu odnoszących się do UTP, zostanie w formie przypisów wprowadzone wyjaśnienie o przekształceniu uczelni w PBŚ.
64.	str. 87	Uwaga dotyczy celu strategicznego IV Podnoszenie poziomu innowacyjności województwa poprzez cyfryzację. Opis planowanych działań związanych z tym celem strategicznym sugeruje wybór konkretnych projektów zgłaszanych przez administrację samorządową. Następuje koncentracja celów operacyjnych na działaniach podmiotów będących pod kontrolą Zarządu Województwa, czego konsekwencją będzie przeznaczanie większości dostępnych funduszy właśnie na te działania. Są one potrzebne, ale proponowana formuła realizacji tego celu może doprowadzić do zaniedbania potencjału regionalnego w postaci wielu	Przedsiębiorcy doceniają to, że Zarząd Województwa zauważa potrzebę cyfryzacji, ale założenia jej realizacji powinny bardziej opierać się o włączenie inicjatyw oddolnych, realizowanych przez przedsiębiorstwa. To dziedzina, która dla rozwoju potrzebuje swobody i uwolnienia całego potencjału. Trzeba mieć na uwadze, że firmy ICT zatrudniają wielu pracowników, swoje produkty i usługi "eksportują" poza region. Zatem bezpośredni rozwój firm ICT w regionie będzie istotnym czynnikiem realizacji celu strategicznego IV. Wspierana	NIE	Uwaga bezzasadna. Błędna interpretacja – dopuszczana interwencja nie wyklucza żadnej kategorii podmiotów.

		firm informatycznych i dojrzałych inicjatyw oddolnych jak np. Bydgoski Klaster Informatyczny. Konieczne jest odwrócenie tych założeń i ukierunkowanie działań na bezpośrednie wsparcie firm.	powinna być cyfryzacja regionalnych firm z różnych sektorów, natomiast rozwój firm ICT będzie temu znacząco sprzyjał.		
Bydgoski Klaster Przemysłowy Dolina Narzędziowa					
Lp.	Nr strony	Treść uwagi/propozycja zmiany	Uzasadnienie uwagi	Czy uwzględni ona?	Uzasadnienie
65.	Cały dokument	Prośba o zmianę nazwy naszej organizacji z Bydgoski Klaster Przemysłowy na Bydgoski Klaster Przemysłowy Dolina Narzędziowa	Zmiana nazwy organizacji zarejestrowana w KRS	TAK	Zmiana zgodnie z przekazaną informacją We wszystkich fragmentach dokumentu odnoszących się do Bydgoskiego Klastra Przemysłowego, zostanie w formie przypisów wprowadzone wyjaśnienie o zmianie nazwy
66.	Str. 38	Proponujemy ponowną analizę wymienionych klastrów	Cześć wymienionych podmiotów od długiego czasu nie prowadzi działalności. Rzeczywista liczba klastrów prowadzących działalność w naszym regionie jest zdecydowanie mniejsza.	NIE	Zakłada się, że weryfikacja aktualnego stanu w zakresie klastrów, zostanie dokonana podczas organizacji PPO i będzie stanowiła podstawę do ewentualnej aktualizacji dokumentu (zgodnie z dopuszczaną możliwością dokonywania aktualizacji w celu utrzymania stanu aktualności – także w aspekcie diagnozy stanu).
67.	Str. 59	Analiza SWOT – wnioskujemy o dopisanie po stronie MOCNE STRONY – istnienie Bydgoskiego Klastra Przemysłowego Dolina Narzędziowa – Krajowego Klastra Kluczowego	Wśród istotnych atutów regionu, które powinny być wykorzystywane w dalszym rozwoju gospodarczym województwa należy uwzględnić rolę jedyne w regionie klastra o statusie Krajowego Klastra Kluczowego (status przyznawany przez Ministra Rozwoju) – Bydgoskiego Klastra Przemysłowego Dolina Narzędziowa. Kluczem do rozwoju gospodarczego i wzrostu innowacyjności regionu powinno być wykorzystywanie i wspieranie ośrodków/instytucji związanych z innowacyjnością. Klastry (szczególnie krajowe klastry kluczowe) stanowią swoiste	NIE	Diagnoza stanu rozwoju była przedmiotem pracy interesariuszy warsztatów, które odbyły się podczas tworzenia projektu RIS3 2021+. Wówczas została sformułowana ocena we wskazanej formie i treści. Nie neguje się meritum zgłoszonej uwagi, ale ze względów formalnych nie jest możliwa ingerencja w wyniki wówczas dokonanych prac. Diagnoza powinna podlegać permanentnej aktualizacji, co stwarza możliwość przedstawienia stanu rzeczywistego dla danego okresu oraz odnotowanie zachodzących zmian.

			<p>huby innowacji i katalizatory współpracy nauki z biznesem, współpracy międzynarodowej czy rozwoju edukacji. Klastry stanowią również instrument wspierający realizację założeń inteligentnych specjalizacji kraju czy regionu.</p> <p>W związku z powyższym klastry są nie tylko podmiotem ale i instrumentem rozwoju polityk gospodarczych.</p>		
68.	Str. 72	Nie do końca jasnym jest zapisanie wśród zasad wyboru projektów kryterium NIEZAWODNOŚĆ – czy to oznacza, że każdy projekt powinien/musi zakończyć się sukcesem?	Może to być szczególnie trudne i niezasadne przy projektach badawczo-rozwojowych. Może to zniechęcać potencjalnych beneficjentów do udziału w konkursach.	TAK	Z analizy dokumentu źródłowego, z którego wynikają zacytowane kryteria wynika, że są to kryteria, którymi należy kierować się w procesie wyłaniania projektów, a nie kryteria, które muszą być spełnione przez dany projekt. Ze względu na niejasność sformułowania – dokonano zmian doprecyzowujących.
69.	Str. 129	Wnioskujemy o zmianę/sprostowanie fragmentu opisu IS „Zaawansowane materiały i narzędzia”	Zaawansowane materiały i narzędzia – innowacyjne materiały i narzędzia, które są wykorzystywane do nowatorskiej produkcji przedmiotów (m.in. produkty z tworzyw polimerowych).	TAK	Zmiana zgodnie ze złożoną propozycją. <p>Proponowana zmiana wprawdzie ingeruje w zakres IS, ale należy ją traktować jako korektę oczywistej pomyłki pisarskiej („tworzywa”/”narzędzia”) a w dalszej części - uzupełnienie/poszerzenie już wcześniej wskazanego zakresu IS, a nie wprowadzanie nowych istotnych elementów IS, co jest niedopuszczalne poza PPO.</p>
70.	Str. 149	Program na rzecz certyfikacji dotyczyć powinien nie tylko żywności (branży spożywczej) ale również innych sektorów wyróżniających nasz region.	Proponujemy rozszerzenie działania III.2.3 lub dodanie nowych działań dla innych branż charakterystycznych i wyróżniających nasz region – m.in. branże wytwarzania narzędzi do przetwórstwa tworzyw i przetwórstwa tworzyw polimerowych.	NIE	Nie neguje się meritum uwagi, ale dokonanie zmiany zakresu przedsięwzięcia „III.2.3. Program na rzecz wysokiej jakości, certyfikowanej żywności” jest niemożliwe z przyczyn formalnych, ponieważ wynika ono z innego, już wcześniej przyjętego przez Zarząd Województwa (i obecnie obowiązującego) dokumentu – Programu rozwoju

			Utworzenie swego rodzaju certyfikatów/znaków jakości może stać się wyróżnikiem gospodarki regionu kujawsko-pomorskiego.		gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego. Ponadto przytoczone przedsięwzięcie ma ściśle określony zakres merytoryczny i cel, któremu służy - jego przedmiotem jest certyfikacja żywności
71.	Uwaga ogólna	Należy zwrócić szczególną uwagę aby współfinansowane mogło być uzyskanie patentu krajowego oraz patentu europejskiego (w prostej procedurze), a także umożliwić pozyskiwanie dofinansowań na proces akredytacji/certyfikacji uzyskiwania określonych norm jakości (nie tylko na usługi konsultingowe przygotowujące przedsiębiorstwo do certyfikacji ale sam proces certyfikacji/audyt – bardzo często są to bardzo duże koszty, na które firmy nie mogą sobie pozwolić a coraz częściej jest to warunkiem nawiązywania nowych kontaktów biznesowych/zdobywania zleceń.	Wskazane działania będą miały bardzo duży i pozytywny wpływ na rozwój innowacyjności regionalnych firm, a także podniesienie ich konkurencyjności.	NIE	Nie neguje się meritum uwagi, ale przedmiotem dokumentu nie jest określanie zasad finansowania – wynikają one z dokumentów/regulacji odrębnych. Strategia RIS3 2021+ nie może zawierać zobowiązań do finansowania wnioskowanych działań.

Załącznik 2. Ogłoszenie Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego
zapraszające do udziału w konsultacjach społecznych
projektu *Regionalnej Strategii Inteligentnej Specjalizacji (RIS3) 2021+*

OGŁOSZENIE

ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Na podstawie uchwały Nr 11/374/22 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 23 marca 2022 r. w sprawie przyjęcia projektu *Regionalnej Strategii Inteligentnej Specjalizacji (RIS3) 2021+* oraz skierowania go do konsultacji społecznych

**Zarząd Województwa zaprasza
do udziału w konsultacjach społecznych
projektu *Regionalnej Strategii Inteligentnej Specjalizacji (RIS3) 2021+*.**

Zainteresowani mogą zapoznać się z projektem dokumentu w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu:

**Departament Planowania, Zrównoważonego Rozwoju i Nauki
Szosa Bydgoska 52 (pokój 222), 87-100 Toruń**

jak również na stronach internetowych: www.kujawsko-pomorskie.pl (w zakładce: Rozwój regionalny / Planowanie strategiczne i przestrzenne / Planowanie strategiczne / Programy rozwoju Strategii 2030+ / Projekt Regionalnej Strategii Inteligentnej Specjalizacji (RIS3) 2021+) oraz www.bip.kujawsko-pomorskie.pl (w zakładce: Planowanie Strategiczne / Kujawsko-pomorskie programy rozwoju / Projekt Regionalnej Strategii Inteligentnej Specjalizacji (RIS3) 2021+).

Uwagi i wnioski można składać w terminie **do dnia 31 maja 2022 r.**

Składanie uwag i wniosków możliwe jest jedynie na formularzu (do pobrania na ww. stronach internetowych) w formie pisemnej na adres: Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu, Departament Planowania, Zrównoważonego Rozwoju i Nauki, Szosa Bydgoska 52 (pokój 222), 87-100 Toruń lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej, bez konieczności opatrywania ich kwalifikowanym podpisem elektronicznym, na adres e-mail: ris@kujawsko-pomorskie.pl. Wypełniony formularz można również złożyć osobiście w Punkcie Informacyjno-Podawczym w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu, Plac Teatralny 2, 87-100 Toruń. Wniosek lub uwaga powinna zawierać odpowiednio: imię i nazwisko wnioskodawcy, jego adres e-mail oraz nazwę gminy, w której mieszka lub nazwę, adres, adres e-mail instytucji / podmiotu zgłaszającego wniosek, a także przedmiot wniosku.

Organem właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków jest Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Nieprzedstawienie opinii we wskazanym terminie oznacza rezygnację z prawa jej wyrażenia. Uwagi lub wnioski złożone po upływie terminu pozostawia się bez rozpatrzenia.

Sprawozdanie z przebiegu i wyników konsultacji zostanie zamieszczone na stronach internetowych: www.kujawsko-pomorskie.pl (w zakładce: Rozwój regionalny / Planowanie strategiczne i przestrzenne / Planowanie strategiczne / Programy rozwoju Strategii 2030+ / Projekt Regionalnej Strategii Inteligentnej Specjalizacji (RIS3) 2021+) oraz www.bip.kujawsko-pomorskie.pl (w zakładce: Planowanie Strategiczne / Kujawsko-pomorskie programy rozwoju / Projekt Regionalnej Strategii Inteligentnej Specjalizacji (RIS3) 2021+).

Zgłoszenie uwag i wniosków w procesie konsultacji jest jednoznaczne z wyrażeniem zgody na przetwarzanie danych osobowych w związku z opracowywaniem *Regionalnej Strategii Inteligentnej Specjalizacji (RIS3) 2021+*. Klauzula informacyjna dotycząca przetwarzania Państwa danych zamieszczona jest na formularzu zgłaszania uwag i wniosków.

FORMULARZ ZGŁASZANIA UWAG I WNIOSKÓW

do projektu *Regionalnej Strategii Inteligentnej Specjalizacji (RIS3) 2021+*

Wypełniony formularz prosimy przesać pocztą elektroniczną na adres e-mail: ris@kujawsko-pomorskie.pl lub pocztą tradycyjną na adres: Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu, Departament Planowania, Zrównoważonego Rozwoju i Nauki, Szosa Bydgoska 52 (pokój 222), 87-100 Toruń. Wypełniony formularz można również złożyć osobiście w Punkcie Informacyjno-Podawczym w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu, Plac Teatralny 2, 87-100 Toruń.

1. Dane osobowe, proszę wybrać odpowiednio:

☐ Osoba prywatna
Imię i nazwisko:
Gmina:
Adres e-mail:

☐ Instytucja/Podmiot
Nazwa Instytucji/Podmiotu:
Adres:
Adres e-mail:

2. Zgłaszane uwagi i wnioski do projektu *Regionalnej Strategii Inteligentnej Specjalizacji (RIS3) 2021+*

Lp.	Nr strony	Treść uwagi/propozycja zmiany	Uzasadnienie uwagi
1.			
2.			
3.			

Klauzula informacyjna

w związku z przetwarzaniem danych osobowych osoby, której dane dotyczą

Administrator danych osobowych uprzejmie informuje, iż:

1) Administratorem Pani/Pana danych osobowych jest:

Województwo Kujawsko-Pomorskie

Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu

NIP: 956-19-45-671, REGON: 871121290

Plac Teatralny 2, 87-100 Toruń, reprezentowany przez:

Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego – Piotra Całbeckiego

- 2) Urząd działa przez przedstawicieli administratora danych osobowych, zgodnie ze strukturą organizacyjną;
- 3) W sprawach dotyczących przetwarzania danych osobowych proszę kontaktować się z inspektorem ochrony danych – iod@kujawsko-pomorskie.pl;
- 4) Dane osobowe będą przetwarzane w związku z procesem przygotowania *Regionalnej Strategii Inteligentnej Specjalizacji (RIS3) 2021+*;
- 5) Pani/Pana dane osobowe będą lub mogą być przekazywane wyłącznie do podmiotów uprawnionych na podstawie przepisów prawa, porozumienia o współadministrowaniu lub umowy powierzenia przetwarzania danych osobowych, w tym także Kujawsko-Pomorskiemu Biuru Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku;
- 6) Podawane dane będą przechowywane w Urzędzie przez okres ustalony na podstawie rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2011 r. w sprawie instrukcji kancelaryjnej, jednolitych rzeczowych wykazów akt oraz instrukcji w sprawie organizacji i zakresu działania archiwów zakładowych (Dz. U. Nr 14, poz. 67 z późn. zm.);
- 7) Posiada Pani/Pan prawo dostępu do treści swoich danych oraz do ich sprostowania, usunięcia, a także do ograniczenia przetwarzania, jak również do wniesienia sprzeciwu wobec przetwarzania lub przenoszenia tych danych;
- 8) Posiada Pani/Pan prawo do złożenia skargi do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych;
- 9) Posiada Pani/Pan prawo do cofnięcia zgody na przetwarzanie danych osobowych. Dane osobowe zostaną usunięte z uwzględnieniem upływu okresu, o którym mowa w pkt 6 niniejszej informacji;
- 10) Podanie danych osobowych jest dobrowolne – w przypadku ich niepodania zobowiązanie Urzędu wobec Pani/Pana nie zostanie zrealizowane;
- 11) Pani/Pana dane osobowe nie podlegają zautomatyzowanemu podejmowaniu decyzji;
- 12) Urząd nie zamierza przekazywać Pani/Pana danych osobowych do państwa trzeciego lub organizacji międzynarodowej.

**Załącznik 4. Opinia Kujawsko-Pomorskiej Rady Oświatowej
do projektu *Regionalnej Strategii Inteligentnej Specjalizacji (RIS3) 2021+***

**UCHWAŁA NR 1/2022
Kujawsko-Pomorskiej Rady Oświatowej
z dnia 26 maja 2022 r.**

w sprawie opiniowania projektu Regionalnej Strategii Inteligentnej Specjalizacji (RIS3) 2021+

Na podstawie §4 Regulaminu działania Kujawsko-Pomorskiej Rady Oświatowej uchwała się, co następuje:

§ 1.

Kujawsko-Pomorska Rada Oświatowa pozytywnie opiniuje projekt Regionalnej Strategii Inteligentnej Specjalizacji (RIS3) 2021+ będącej dokumentem operacyjnym uszczegółowiającym ustalenia Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+.

§ 2.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

MARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA

Piotr Calbecki